

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dansk veterinærhistorisk

AARBOG

1941

I

Ottende Aargang

DANSK VETERINÆRHISTORISK AARBOG

„Thi hvad er Historie andet end menneskelig
Drift til at skænke det forbigangne nyt Liv?“

Troels Lund.

(Dagligt Liv i Norden,
Fjerde Udgave, Bd. I, Pag. 9.)

DANSK VETERINÆRHISTORISK AARBOG

OTTENDE AARGANG
1941

I

---

*UDGIVET AF
DANSK VETERINÆRHISTORISK SAMFUND*

UNDER REDAKTION AF

V. MØRCH-SØRENSEN   PHILIP HANSEN
C. GROVE VEILSTRUP

A/S CARL FR. MORTENSENS FORLAG
KØBENHAVN V.

EXPRES-TRYKKERIET (J. A. KLOSTER) HORSENS

Knabstruphestene.

AF FORPAGTER LUNN, STRENTBJERG PR. KNABSTRUP.

*J*sine Erindringer fortæller min Bedstefader, Etatsraad F. Lunn, død 1886, at han fik det ene Ben brækket 2den Paaskedag 1816. Der var tydeligvis ingen til at tage Affære i den Anledning, og Bedstefader skriver saaledes: „da greb en Karl, Jens Møllersvend, et Køretøj, som netop stod forspændt i Gaarden, kørte til Holbæk, hvor Lægen ikke var hjemme, derfra til Buttrup Præstegaard, hvor han fandt Dr. Reinhardt, og saa til Knabstrup, og denne Tour, mindst 3½ Mil, endte han paa 1¾ Time. Den ene Hest blev ødelagt for bestandig, men den anden kom uskadt derfra, og det var den saakaldte Flæbe, som blev Stammemoder til den hele spattede Knabstrup Race.“

Da min Oldefader, Major W. K. Lunn, blev selvstændig Landmand 1796—97, slog han sig paa Hesteavl. Han købte Avlsmateriale fra Nabogaarden Løvenborg, hvor der da var Stutteri; nærmest en Sidegren af Frederiksborgstutteriet. Ligeledes købte han et Par Hopper fra Kongens Stald, i sin Tid kommet fra Frederiksborg. Disse blev holdt til en gul Stodhingst paa Løvenborg, der stammede fra Frederiksborg. Min Bedstefaders Broder, Proprietær W. Lunn, fortæller i sin Piece om Knabstrupstutteriet, udgivet 1855, at fra denne Hingst kommer den gule Lød, som bestandig gør sig gældende i Knabstrupracen. Endnu den Dag i Dag kan man møde gule Heste med hvid Manke og Hale her paa Egnen, ligesom man ogsaa træffer Heste af saakaldt grøn Lød, dem Tyskerne kalder „Zobelfuchs“.

Efter sin Søn W. Lunn's Udtalelse yndede min Oldefader affarvede Heste. Om Hestetillægget meddeles, at dets ydre Præg var fint og ædelt med runde velsluttede Former, smukt dannet Hoved og Hals, tørre, velstillede Ben, men Individerne var smaa. Naar Oldefader

senere købte Hopper til Tillæg, saa var hans Formaal stedse at finde saadanne, der saa meget som muligt lignede hans Stamme, saa at han altsaa ikke ved Krydsning søgte at skabe noget nyt, men ved Parring at vedligeholde og forbedre den Type, han havde valgt. Ved Indkøb tog han dog ikke alene Hensyn til Hestens Ydre; men han søgte at erhverve sig Hopper, der ved anstrengt Brug og strenge Herrer havde vist, hvad de kunde udholde.

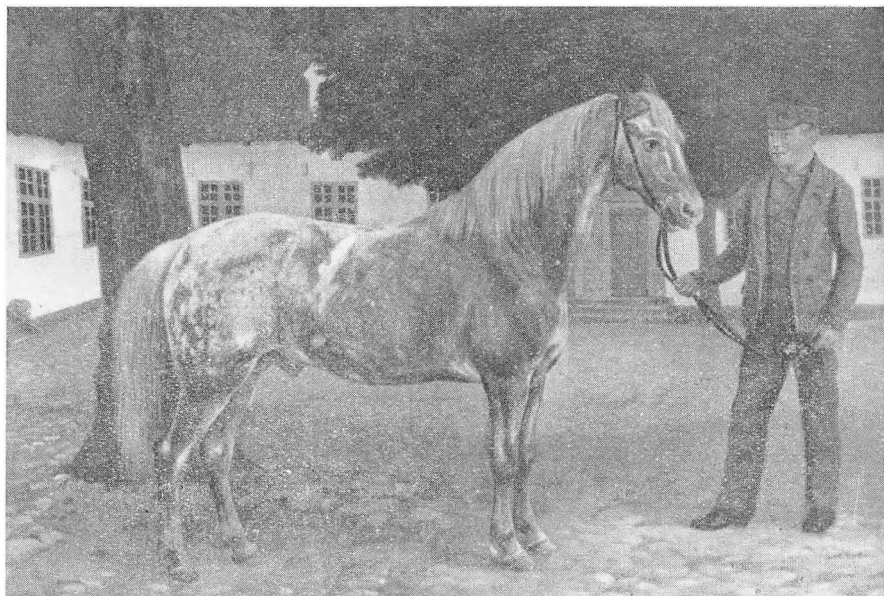

Fire af Major Lunn's Sønner paa Ridetur 1830.
Efter Aquarel af ukendt Kunstner. Tilhører Forpagter F. Lunn.

Oldefader havde dannet sig en nogenlunde ensartet Hestefamilie, da han i 1812 købte den ovenomtalte „Flæbehoppe“, opkaldt efter Sælgeren, en Slagter Flæbe i Holbæk. Slagteren havde købt den af Adjutanten ved en spansk Infanteribataillon. Efter anden Beretning havde Hoppen hørt til et andalusisk Rytterregiment, der slap Hestene paa Nyborg Strand, da Mandskabet blev taget ombord i engelske Skibe, efter at man havde fordrevet Napoleons Broder, Jerome, fra Spanien. Hvor Spanierne havde hende fra, vides naturligvis ikke. I Hurtighed og Udholdenhed præsterede hun i sin Tid det næsten utrolige. Det har været nævnt, at der maaske har været engelsk Blod i

hende. Ingen ved det. Hun beskrives saaledes: En ædel og smuk, „Zobelfuchs“ med hvid Manke og Hale, stærkt stikkelhaaret, med smaa hvide Pletter hist og her paa Kroppen, mest paa Lænden, hvor der dog ogsaa fandtes nogle brunrøde Pletter.

„Thor.“

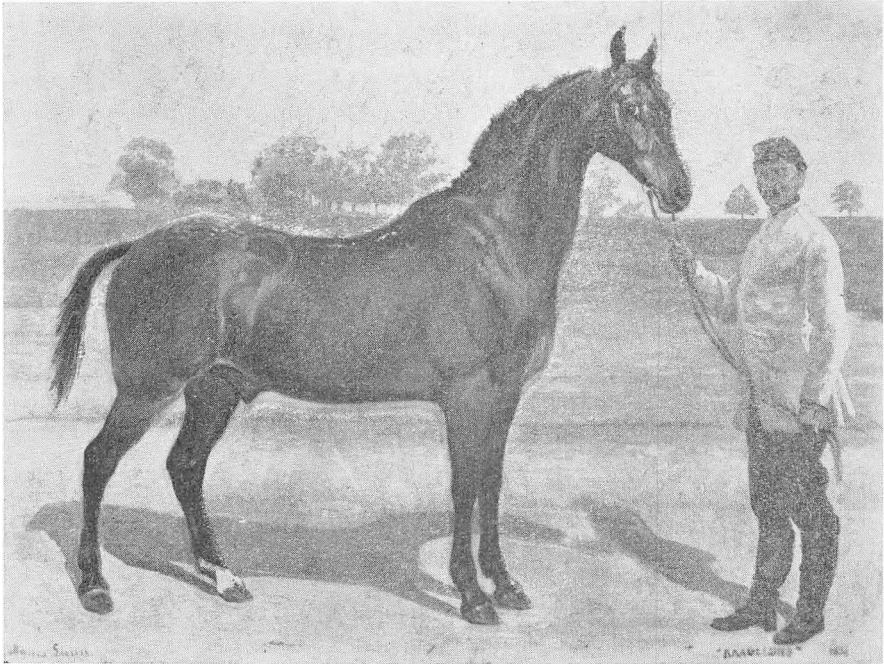
Efter Maleri af Madsen. Tilhører Oberst Chr. Lunn.

Flæbehoppen blev 1812 bedækket af en gul Hingst efter „Bæveren“ i Frederiksborg Stutteriet af en Løvenborghoppe og fik derved et Hingstføl, som, da det blev voksent, sagdes at have alle mulige Farver. Han var lys „Zobelfuchs“ med hvid Manke og Hale og med hvide, røde, brune og sorte Pletter, omtrent saa store som Hasselnødder, over hele Kroppen. Han fik Navnet „Flæbehingsten“ og var jo født 1813. Han havde udmærket Ryg og Kryds, en temmelig lang Hals, et lille tørt og fint Hoved, som altid holdtes lodret, med store, klare, livlige Øjne, en let, men kraftig Bevægelse samt et livligt, men føjeligt Temperament.

Flæbehingsten blev igen Fader til en gul Hingst født 1828 af en Knabstruphoppe efter en Frederiksborghingst. Denne Hingst blev Fader til en rødspettet Hoppe (Flæbe 3, født 1836), Datterdatter af „Flæbehoppen“. — Flæbe 3 fik ved „Zobelfuchs“ Hingsten „unge Mikkel“ ogsaa kaldet „den grønne“, født 1840, (Søn af gl. Mikkel, rødspettet, født 1818 som Søn af „Flæbehingsten“) i 1847 et rød-

spettet Hingstføl, „Thor“, der i mange Aar var Stodhingst paa Knabstrup.

En anden Hingst, født samme Aar, „Frode“, var Søn af den gule Hingst ovenfor nævnt (født 1828). Disse to blev meget søgte Bedækningshingste, blev fremstillede ved adskillige Landmandsmøder og Dyrskuer og tog mange Præmier. Min Bedstefader fik dem forærende af sin Fader 1853.

„Kragelund.“

Efter Maleri af Agnes Lunn. Tilhører Løjtnant C. D. Lunn.

Af Avlshopper midt i 50erne kan jeg ikke lade være med at nævne „Natalie“, der bar Oberst Læssøe i Slaget ved Isted. Læssøe blev som bekendt skudt, da han var redet op paa en Bakke ved Gryde Skov. 2 Heste maatte Knabstrup iøvrigt aflevere som Dragoneste i Trearskrigen, de kom ikke hjem igen. En anden ægte Knabstrupper, der, om man saa maa sige, ogsaa gik Militærvejen, var Vallakken „Kragelund“. Han var den Hest af det i 1866 opløste Hestgarderegiment, der levede længst; han blev overflyttet til Artilleriet og fik Naadsensbrød der paa Grund af sin lange og gode Tjeneste.

Den Behandling Knabstruphestene fik i deres Opvækst var just ikke blødsøden. Ganske vist fik Føllene (efter W. Lunn) Lov at patte..

Mødrene i det mindste 6 Maaneder; men om Vinteren, naar de var inde, gik de løse i kolde Aflukker, flere Stykker i hvert, og de blev sjældent bundne, før de var 3 Aar gamle. Om Sommeren gik de som Plage i Skovene, efter endt Høslet paa Engene, om Efteraaret igen paa Markerne og i Skovene, og sjældent holdtes de paa Stald mere end 4 højst 5 Maaneder af Aaret. Min Fader har fortalt mig, at da han var Dreng, kom de unge Dyr først paa Stald om Natten, naar man en eller anden Morgen havde svært ved at finde dem i Sneen. Saa var Behandlingen ellers den, at de daglig om Morgenen blev sluppet ud at drikke og ikke jagede ind igen, før de selv atter meldte sig ved Døren. Først om Efteraaret, efter at de havde fyldt deres fjerde Aar, kom de i Sele og maatte præstere Arbejde. Udholdenhed, Haarførhed og Nøjsomhed var en naturlig Følge af Behandlingen.

Da jeg var Dreng, jeg er født 1871, og min Fader, Sigismund Lunn, var blevet Forpagter hos sin Fader paa Knabstrup i 1870, fandtes der ingen spattede Heste mere paa Gaarden. En enkelt gul og en enkelt grøn husker jeg derimod, men Følhopperne, Fader havde, var af den gamle Familie. Der var dog kommet et grovere Præg over Dyrene, men uden at dette havde forringet deres Energi.

En Sommeraften 1891 slog under et strengt Uvejr Lynet ned i den knastørre, straatægte, tildels lerklinede Bindingsværkshestestald, som i Løbet af et Øjeblik stod i Flamme. Der indebrændte 22 Heste og Plage. Kun ganske faa af den gamle Familie blev reddede.

Fader drev vedvarende Hesteavl paa Stumperne, benyttede Hingst ud af den gamle Familie i fremmed Eje, og en efter denne.

Saa i Marts 1897 fødtes der til stor Forundring for alle, et sortspattet Hoppeføl. Det var da ca. 30 Aar siden, der sidst var født et spattet Føl paa Knabstrup. Det blev Moder til en god, brunspattet Hingst, der blev brugt, og atter kom der mange spattede Føl til Verden paa Gaarden, men ogsaa gode ikke-spattede Dyr blev født; jeg husker f. Eks. Hoppen „Karen“, der, modelleret af Billedhuggerinden Frk. Agnes Lunn efter at have været ejet af Professor Sand, nu ejes af Professor Grunth ved Veterinær- og Lanbohøjskolen.

Da jeg i 1912 blev Forpagter paa Knabstrup hos min Fader, fortsatte jeg. Omstaaende Billede af „Sortspette“, 3 Aar gammel, født 1913, med min Søn Hans, viser hvorledes Hesteslaget havde udviklet sig.

Under forrige Verdenskrig blev der solgt en Del spattede Dyr fra Knabstrup, men hermed maa Knabstruphestenes Saga vist siges at være ude.

„Sortspette.“

Efter Fotografi taget af Fru Zuzu Lunn.

Efterskrift:

1916 eller 1917 fik jeg gennem Konsulenten for den lettere Hesteavl Forespørgsel fra daværende Lensgreve Reventlow, Brahetralleborg, om jeg kunde fremskaffe en spottet Hingst og 6 do. Hopper af Knabstrupfamilien og ens af Bygning, saa havde han i Sinde at købe dem og bekoste Stutteri af spottede Heste.

Jeg maatte melde Pas!

Dyrlægenes Retsstilling historisk belyst.¹⁾)

AF DYRLÆGE PHILIP HANSEN, KNARREBORG.

*F*ra den røde Bygning i København er der i Tidernes Løb udgaet Strømme af Forordninger, Cirkulærer og Bestemmelser, som, naar de ikke efterhaanden afløstes af andre, ganske naturligt forældedes og kom til at gælde ind i en Tidsalder, hvor de strengt taget ikke hører hjemme. Særligt grelt er dette Tilfældet for en Virksomhed som Dyrlægegerningen, der i de sidste 150 Aar er undergaaet saa revolutionerende Forandringer.

Af det følgende vil det da fremgaa, at i hvert Tilfælde nogle af de Bestemmelser, der den Dag i Dag danner Retsgrundlaget for Dyrlægenes Gerning, er meget gamle, og for at forstaa disse Bestemmelser Fremkomst er det nødvendigt ganske kort at kaste et Blik tilbage paa den Tid, da de blev til, nærmere betegnet i 1770erne, og se lidt paa, hvorledes Dyrlægegerningen udøvedes, og af hvem den blev bestridt. I store Træk kan man da sige, at Dyrlægegerningen i det væsentlige udførtes af 3 bestemte Kategorier, hvoraf i alt Fald de 2 første var ret skarpt afgrænsede.

For det første var der Kursmedene. Det var, som De ved, Beslagsmede, der gav sig af med Hestekure og hvad dertil hørte, altsaa Ting som Aareladning og Kupering, „stutte Ører og Rumper“ som det hed. Kursmedene holdt sig som Regel til Hestekurene, sjældent

---

¹⁾ Holdt som Foredrag ved Den danske Dyrlægeforenings Aarsmøde i Fredericia den 21. September 1941.

gav de sig af med Kure paa andre Husdyr og aldrig med Kastrationer. Disse gamle Kursmede var ret ansete Folk, ja, man kan endog tillade sig at sige, at de enkelte Steder udgjorde et Slags Aristokrati inden for Haandværkerstanden.

Den anden Gruppe, Kastratørerne, Hesteskærerne, Kapurnermestrene, eller hvad de nu kaldtes i de forskellige Egne af Landet, udgjorde ogsaa en afgrænset Klasse for sig, omend naturligvis med flere Afskygninger. Ogsaa her kunde de bedre stillede være ret ansete Folk, have Amtets, i nogle Tilfælde endog Kongens Autorisation, have staaet en bestemt Tid i Lære o. s. v.; men nægtes kan det naturligvis ikke, at der undertiden i Hælene paa dem fulgte et Slæng af deres mere eller navnlig mindre ansete Hjælpere, samt Folk som Sosnidere og andre tæt op til „Uærlighed“ grænsende Personer. De egentlige Hesteskærere gav sig aldrig af med Kure paa Husdyr, men holdt sig strengt til deres Sterilisationsoperationer; det maa dog lige bemærkes, at vi af og til træffer dem som „Broksnidere“ hos Mennesket.

Den 3die Gruppe „Dyrlæger“, altsaa de der nærmest behandlede Kvægets Sygdomme, var naturligvis af mere heterogent Materiale og bestod for en stor Del af kloge Mænd og Koner; dog træffer vi ogsaa mere professionelle Dyrlæger imellem disse.

Hvorledes gik det saa disse forskellige Grupper, da der nu kom eksaminerede Dyrlæger? Ja, man kan egentlig sige, at de første 10 eller 20 Aars Dyrlæger saa jævnt fulgte i den første Gruppes, Kursmedenes Fodspor. Dette var jo ikke saa underligt, eftersom de næsten alle var udlærte Smede, inden de kom paa Veterinærskolen, ganske som kirurgisk Akademis Elever var Barberer. Den praktiske Beslaglære optog forøvrigt en meget stor Del af Undervisningstiden.

I Fundatsen til Veterinærskolen, givet den 23. Juli 1777, finder vi ogsaa, at der er bestemte Regler for Dyrlægernes Deltagelse i Smedegerningen og hvad dertil hørte, idet det i Fundatsens § 7 hedder: „Skolens Smed eller Beslag-Mester maa anses lige med Mestere i Lauget i Kjøbenhavn, dog uden at høre til Smede-Lauget, saa at unge Mennesker, som ved Skolen ere udlærte, maa have Frihed til at indtræde i Lauget, naar de ellers kan gøre det sædvanlige Mesterstykke.“

Dette vil altsaa sige, at en Dyrlæge eksamineret fra Veterinærskolen havde Ret til at indtræde i Smedelauget i den Købstad, hvor han nedsatte sig, og ved Siden af sin Virksomhed som Dyrlæge ernære sig som Beslagsmed. Det var naturligvis en betydelig Fordel for Datidens Dyrlæger, og det var noget, næsten alle Dyrlæger i Køb-

stæderne benyttede sig af et godt Stykke ned i det 19de Aarhundrede. Saa sent som 1845 tog f. Eks. Dyrlæge Tander i Æbeltoft Borger- skab som Smed og indtraadte i Byens Laug. Ofte var Dyrlægerne betydende Medlemmer af Smedelaugene, f. Eks. var Stiftsdyrlæge Peder Mikkelsen i Odense i flere Aar Oldermænd for Smedelaug et i denne By. Paa den anden Side kan det ikke nægtes, at det paa en Maade var et Indgreb i Laugenes Rettigheder, og Laugsprivilegier var noget, man dengang vogtede strengt over. Jeg skal ikke her komme ind paa den Strid, der var imellem Københavns Magistrat og Smedelaug paa den ene Side og Kancelliet og Veterinærskolen paa den anden Side ved Fundatsens Udstedelse. Hvad dette Spørgs- maal angaar, skal henvises til Prof. Grunths Afhandling: „Om Peter Christian Abildgaards Forhold til Beslagkunsten“, i B. Bangs Fest- skrift, 1928.

I 1820 forespurgte Amtmanden over Aarhus Amt Kancelliet, om det var en Dyrlæge tilladt at nedsætte sig som Grovsmedemester i en Købstad, og, hvis dette var Tilfældet, om han da havde Lov til at forpagte sin Smedie ud til andre, uden, som det hed, at holde „Dug og Disk“ i Byen. Kancelliet svarede, at Dyrlægen havde Ret til at nedsætte sig som Smed, men han selv skulde drive Smedien, han maatte ikke forpagte den ud. Samme Amtmand spurgte i 1830 Kancelliet, om en Dyrlæge havde Krav paa at indtræde i Smedelaug et uden at gøre Mesterstykke. Kancelliet svarede, at Dyrlægen var pligtig til at gøre Mesterstykke.

Ejendommelig er det Borgerskab, der er udstedt til Dyrlæge Thieme i Odense i 1814. Da denne traadte ud af Hæren, tog han Borger- skab som Handelsmand med særlig Ret til Forhandling af ostindiske Produkter, og Borgerskabsbrevet lyder i Odense Raadstueprotokol paa at være udstedt i Henhold til de eksaminerede Dyrlægers Rettigheder til at ernære sig som Handelsmænd. Dette maa være en Misforstaa- else, da der absolut ikke eksisterede saadanne Rettigheder, hvorfor det stedlige Købmandslaug da ogsaa protesterede.

Gaar vi over til at betragte Dyrlægernes Retsstilling m. H. t. alm. Praksis, maa vi ogsaa her holde os til Veterinærskolens Fundats, hvor der i § 8 staar: „De, som ere udlærte ved Skolen, og med Testimonio derfra forsynede, maa, uden at indtræde i Lauget, have Frihed til at nedsætte sig paa deres Profession som Kur-Smede og sig ved Hestekure ernære; dog uden at befatte sig med Beslag, und- tagen i Tilfælde af Sygdomme, hvor et andet Beslag maatte behøves.“ Dette vilde med andre Ord sige, at en Dyrlæge, der ikke ønskede at indtræde i Smedelaug et -- der tænkes her kun paa Dyrlæger, der

nedsatte sig i Købstæderne, hvor saadanne Laug fandtes — maatte af Beslag kun forfærdige Sygebeslag, samt, som der stod, have Frihed til at ernære sig ved Hestekure. Frihed vil jo ikke sige Eneret, og man kan maaske da undre sig over, hvorfor dette Ord stod der; det hang formodentlig sammen med, at Smedelaugene betragtede sig som havende Eneret paa Hestekure, og saa var det altsaa nødvendigt at bemærke, at en Dyr læge, der ikke stod i Laugene, dog havde Ret til at foretage Hestekure.

Eneretten til Hestekure kommer først paa en ejendommelig Maade i næste Paragraf, idet det i § 9 hedder: „Paa det at Grov-Smed-Professionen ikke, som hidtil, skal forblendes med Kur-Smedenes, saa maa, fra denne Fundations Dato af, ingen Grov-Smed, som heretter nedsætter sig, befatte sig med Beslag eller Heste-Kure, meget mindre som Kur-Smed i Kongens Tjeneste antages, med mindre han har lært ved Veterinær-Skolen og derfra om sin Duelighed erhvervet sig Testimonium . . .“ Der stod altsaa i og for sig ikke, at f. Eks. en Bager eller en anden Mand ikke maatte give sig af med Hestekure, men kun, at en Grovsmid ikke maatte give sig af dermed, medmindre han var udlært ved Veterinærskolen; men da altsaa netop kun Grovsmede hidtil havde kureret Heste, ja, Smedelaugene formodentlig endda hævdede at have Eneret derpaa, vil det altsaa sige, at eksaminerede Dyr læger herefter havde Eneret derpaa; enhver anden Fortolkning vilde være meningsløs og blive noget i Retning af den engelske Dommers, der frifandt en Mand for mod Lovens Bydende at have 2 Koner, da den paagældende kunde bevise, at han havde 3, et Tilfælde Loven ikke omtalte.

Forøvrigt var det efter samme Fundats ogsaa forbudt at beslaa Heste, medmindre man var udlært ved Veterinærskolen. Som bekendt blev denne Bestemmelse aldrig ført ud i Praksis; Erik Viborg prøvede senere derpaa, men mødte for megen Modstand til, at det lykkedes.

Ejendommeligt nok er Kastrationer ikke med et Ord omtalt i Veterinærskolens Fundats; men det ligger i, som jeg før sagde, at de gamle Kursmede slet ikke gav sig af med disse Operationer, og at der heller ikke paa Veterinærskolen i de første Aar undervistes deri.

Hesteskærervirksomheden er iøvrigt lovfæstet af gammel Dato her i Landet, idet der allerede i 1686 kom en Forordning: „Om Stutteriernes Indrettelse udi Danmark“, hvor det i § 9 hedder: „Amtmændene skulde beskikke en Hestegjelder udi hver Amt eller Herred efter Amternes og Herredernes Storlighed, som skal skære en Bondehest eller Fole for otte Skilling og en Fole eller Capital-Hest paa Sæde-

gaardene for to Mark; og saafremt Hesten eller Folen formedelst hans Forseelse dør, da betale han den efter uvillige Mænds Sigelse, men sker det for Ejermanndens Forsømmelses Skyld, da haver han selv Skaden . . . .“

Denne Forordning var gældende ved Veterinærskolens Oprettelse i 1773 og ved Fundatsens Udstedelse i 1777, og der tillagdes altsaa ikke de eksaminerede Dyrlæger nogen Rettigheder paa dette Felt, før der 12 Aar efter Skolens Oprettelse den 17. November 1787 sendtes en Kancelliskrivelse til samtlige Amtmænd i Landet, hvori der stod, om Amtmændene vilde se hen til, at de privilegerede Hesteskærere ikke fik for udstrakt Monopol paa deres Haandtering, og især, at de fra Veterinærskolen udlærte Smede, naar der intet var at udsætte paa deres Duelighed, blev forundt al mulig Frihed til at ernære sig ved deres Haandtering, samt at saadanne, hvor de havdes, fremfor andre blev beskikkede som Hesteskærere. Det er forøvrigt en ejendommelig Underkending af Veterinærskolen, at Amtmændene skulde bedømme, om der var noget at udsætte paa de eksaminerede Dyrlægers Duelighed.

Først den 8. Maj 1795, altsaa efter at Veterinærskolen havde bestaaet i over 20 Aar, kom der en ny Forordning for Stutterivæsenet, hvor der paa Kastrationsomraadet var taget lidt Hensyn til de eksaminerede Dyrlæger. I nævnte Forordnings § 18 stod der, at hvor der manglede duelige Hesteskærere, skulde Amtmanden lade saadanne oplære, enten ved at sætte en Mand i Lære hos en bekendt, duelig Hesteskærer eller ved at sende een til Oplæring ved Veterinærskolen, og kun de af Amtmændene autoriserede maatte skære Heste; det hed dog til Slut: „Skal alle Lærlinge, civile eller militære, som fra Veterinærskolen i Kjøbenhavn ere forsynede med Vidnesbyrd om, at kunne skjære Heste og andre Creature, være berettigede til at udøve denne Haandtering, og ingen ny Hesteskjærer maa antages, hvor saadanne Lærlinge findes, da disse fremfor andre dertil skal være berettigede.“ Hertil maa straks bemærkes, at de første Dyrlæger, der forlod Veterinærskolen, ikke var forsynede med Bevis for at kunne skære Heste, de havde ikke lært det, og først fra omkring denne Tid stod der i Eksamensbeviserne, at Dyrlægen var „øvet i at skære og udbøde Huusdyr“.

Forordningen af 1795 gav altsaa stadig Amtmændene Ret til at udnævne Lægmand til Hesteskærere, omend med den Indskrænkning, at hvor der fandtes eksaminerede Dyrlæger, maatte kun disse udnævnes dertil. Man skulde jo saa tro, at efterhaanden som Landet forsynedes med Dyrlæger, vilde disse rykke ind paa Hesteskæreplad-

serne; men dette var langt fra Tilfældet, og et godt Stykke ind i det 19de Aarhundrede træffer man stadig paa Lægmands Autorisation som Hesteskærere. Hvor vanskelig Dyrlægernes Stilling var paa dette Omraade illustreres iøvrigt bedst ved et Par Eksempler: Dyr-læge Christian Bøttern, der var eksamineret 1780, en forøvrigt dygtig Mand, der havde hjuipet Abildgaard med Kvægpestindpodningerne og som roses meget af Abildgaard, var oprindeligt indsendt til Veterinærskolen af holstenske Rytteriregiment. Efter at have udtjent sin Militærtjeneste nedsatte han sig som Dyr-læge i Fredericia, hvor Faderen var Smed, nogle Aar efter flyttede han til Bornholm, for senere at ende sine Dage som Dyr-læge i Fredericia. Fra Sandvig paa Bornholm skrev han den 21. Maj 1802 et Brev til Erik Viborg, hvori han beklagede sig over, at han ikke kunde skære Heste; thi han havde ikke lært det af Mester Holtzvard, da han gik paa Skolen og kendte kun dertil, hvad han havde hørt af Abildgaards Forelæsninger, og det havde han glemt. Da det nu er af Betydning for ham at kunne skære Heste, beder han Professoren sende ham en Beskrivelse af Operationen.

Medens vi er ved Bornholm, skal jeg ikke undlade at nævne en underlig „salomonisk“ Kendelse, Kancelliet afsagde i en Hesteskærersag paa Øen i 1818. Beboerne i et Landsogn søgte gennem Amtmanden Kancelliet om de selv, eller den der plejede at gøre det, maatte have Lov at skære deres Heste, da den eksaminerede Dyr-læge tog for høj en Pris derfor. Kancelliet svarede Amtmanden, at Dyr-lægen aldeles ikke havde Eneret paa dette Arbejde, iøvrigt var Dyr-lægens Pris ikke for høj, thi det var den i det øvrige Land almindelig gældende Pris; men da det vilde være af Betydning for Hestene, at de ikke blev gildet paa den paa Øen hidtil brugte Maade med gløende Jern, vilde Kancelliet meget henstille, at Dyr-lægen for Fremtiden udførte Operationerne, og han kunde saa passende gøre det til den hidtil i Sognet gængse billige Pris. En lidt selvmodsigende Afgørelse, der næppe er bleven hilst med særlig Glæde af den unge Dyr-læge Ole Strand, der netop var kommen til Øen Aaret forud.

I 1796 skriver Dyr-læge Niels Kunderup (Kuntrup), der er eksamineret 1786 og Kursmed ved Holstenske Rytterregiment i Haderslev, til Abildgaard, at den lokale privilligerede Hesteskærer vil forbyde ham at skære Heste. Abildgaard svarede Kunderup, at selv om han er eksamineret Dyr-læge, maa han ikke skære Heste uden Amtmandens Tilladelse. Denne har Kunderup aabenbart ikke faaet endnu i 1803, thi da skriver han den 7. December til Erik Viborg, at nu er den gamle Hesteskærer i Ribe ude af Stand til at forrette sin Ger-

ning, da han har faaet et Tilfælde af Rørelse og er sengeliggende; han har en halvtosset Søn og en Karl, der ikke er klogere, der rejser omkring og skærer Heste, og Kunderup føler sig forstaaelig nok forudrettet over, at han som eksamineret Dyrlæge forbigaaes til Fordel for slige Personer. — Formodentlig vil disse Eksempler have givet et lille Billede af de første Dyrlægers vanskelige Stilling angaaende dette Spørgsmaal.

Inden jeg gaar over til, hvorledes Forholdene udviklede sig gennem Tiderne, er det nødvendigt ganske kort at se lidt paa Dyrlægenes Forhold til de smitsomme Sygdomme paa denne Tid. Kvægpesten vil vi se bort fra. Dels har Dyrlægenes Medvirken ved denne Sygdoms Bekæmpelse altid været ret minimal, og Sygdommen var jo paa dette Tidspunkt nærmest overstaaet. Her bliver det da nærmest Hestens Sygdomme, det drejer sig om. Abildgaard havde i 1797 faaet udvirket, at der blev udstedt en Forordning; men det var dog først, da vi den 28. November 1806 fik „Forordningen for Danmark og Norge, angaaende hvorledes med Heste, som ere angrebne af smitsom Syge, bør forholdes“, at der kom klarere Linier paa dette Omraade.

Forordningen, der helt igennem er Erik Viborgs Værk, og som vi iøvrigt ikke skal fordybe os i, omfattede Bestemmelser angaaende Skab, Kværke og Snive, herunder Hestekopper og Springorm. Det hed i § 3, at Dyrlægerne og Grovsmedene skulde holde vaagent Øje med disse Sygdomme i deres Distrikt, iøvrigt skulde Dyrlægerne nøje følge de Regler, de havde lært paa Veterinærskolen. Skabede Heste, der var kommet sig, skulde Dyrlægerne udstede Sundhedsattest paa, og det paabydes her for første Gang, at der skulde ordentligt Signalement paa Hestene. Uhelbredelige, snivede Heste skulde nedslaaes, obduceres, og Obduktionsberetning gennem Amtmanden indsendes til Veterinærskolen, i hvis Arkiv der endnu findes et meget betydeligt Antal af saadanne Obduktionsberetninger.

I Forordningen af 1806 gives for første Gang Bestemmelser om Dyrlægenes Betaling for saadanne offentlige eller rettere „halvoffentlige“ Forretninger; det hedder nemlig i § 16: „De Omkostninger, som medgaae til syge Hestes Afsondring, Cuur og Pleje, eller, naar Omstændighederne fordrer det, til deres Ihjelslagning m. v., bør falde Eieren og ikke det Offentlige til Last . . .“ Men i næste Paragraf staar, at da Dyrlægen er berettiget til af Ejeren at fordrer en billig d. v. s. rimelig Betaling for sin Umage med Dyrenes Undersøgelse, Behandling, for udlagt Medicin samt for udstedte Attester, saa skal

Øvrigheden være Dyr lægen behjælpelig med, eventuelt ved Politiret-
tens Medvirken, at faa disse Fordringer inddrevet. Dersom Forret-
ningen var direkte beordret af det offentlige, betalte det naturligvis,
og Dyr lægen honoreredes med 1 Rd. og fri Befordring.

Paa eet Felt inden for Betalingsomraadet har Dyr lægerne altid
været, og er endnu, distanceret, nemlig med at faa deres Fordringer
i Døds- og Fallitboer privilligeret saaledes som Læger og Apotekere
har det. Allerede i 1811 søgte Dyr lægerne Dirks og Clasen Kancel-
liet om at faa saadanne Fordringer privilligerede, desværre har det
ikke været muligt at finde Kancelliets Svar herpaa.

I 1822 forespurgte en Amtmand Kancelliet, om han ikke forskudsvis
kunde udbetale Dyr lægerne, hvad disse havde udlagt til Medikamenter
o. l. efter Forordningen af 1806, af Amtsrepartitionsfondet, og om
Dyr lægernes Fordringer paa udleveret Medicin ikke burde gøres pri-
villigerede. Kancelliet gav Afslag paa begge Dele, men det er værd
at lægge Mærke til, at Afslaget var motiveret med, at Dyr lægerne
jo havde Krav paa det offentliges Medvirken ved Inkassationer, og
hvorfors man fandt det ansøgte for unødvendigt. Dette med det
offentliges Hjælp til Fordringernes Inkassations er jo forlængst faldet
bort, men Fordringerne er stadig ikke privilligerede, maaske er hele
Spørgsmaalet ikke af større Betydning; men det er dog meningsløst,
at den Medicin, man modtager fra Apoteket, er privilligeret, men naar
Dyr lægen udleverer samme Medicin til sin Klient, er den det ikke.

Forordningen af 1806 blev først afløst af den første Lov om smit-
somme Sygdomme hos Husdyrene af 29. December 1857. Her fast-
sattes for første Gang bestemte Regler for Dyr lægernes Befordrings-
godtgørelse, idet det herefter tilkom Dyr lægerne 32 Skilling for hver
halve Mil ud og lige saa meget for hver halve Mil hjem, altsaa rundt
regnet en Snes Øre pr. løbende Kilometer; med Datidens Prisniveau
i Almindelighed og de forholdsvis billige Befordringsmidler i Særdel-
leshed in mente maa dette siges at have været en god Betaling.
Selve Honoraret fastsattes til 1 Rd. 24 Sk. pr. Halvdag.

Omtrent samtidig med Forordningen af 1806, nemlig Aaret før,
indførtes Edsaflæggelsen for Dyr læger. Kancelliet sendte d. 6. August
1805 et Cirkulære til Overøvrighederne, d. v. s. Amtmændene; mulig-
vis er dette Cirkulære kun sendt til de norske Amtmænd, men Eds-
aflæggelsen indførtes ihvert Tilfælde for begge Lande. Nævnte Cir-
kulære har sin Interesse, fordi der heri stod, at en saadan Edsaflæg-
gelse skulde finde Sted, for at Dyr lægerne ikke i Fremtiden skulde behøve
videre Beedigelse af deres Attester.

Indrømmes maa det, at der her formodentlig i særlig Grad var

tænkt paa Obduktionsattester, Takssationsforretninger o. l. efter den Aaret efter udstedte Forordning og lignende Forretninger.

Edens Ordlyd er (det bemærkes, at den særlig var formuleret med Henblik paa Stiftsdyrlægerne): „Jeg, undertegnede, som paa N. N. Stifts Bekostning er ved den Kongelige Veterinærskole i København oplært i Dyrlægekonsten, og som nu i Flg. Reskript af 26. Oktober 1792 nedsætter mig som Dyrlæge i bemeldte Stift lover og sværger, at jeg med ald mulig Flid skal bestræbe mig for at helbrede de syge Kreaturer, til hvis Hjælp jeg kaldes; at jeg, naar det overdrages mig at afholde Synsforretninger over syge, eller formedelst smitsom Sygdom dræbte Kreaturer, saa nøjagtigen som muligt skal angive saavel Sygdomstilfældene hos de levende og alle de Mærker, som kunde lede til Kundskab om de dræbte og obducerede Kreaturers Sygdomstilstand, medens de vare i Live, som ogsaa den Værdi de synede Dyr kunde ansees at have haft, uden at lade mig af Venskab, Gave eller andre Aarsager forlede til i nogen Henseende at afvige fra Sandheden, samt endeligen at jeg ogsaa i alt andet af yderste Kræfter skal redeligen opfylde de mig som offentlig prøvet Dyrlæge paaliggende Pligter, saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.“

Edens Ordlyd forandredes lidt i 1859 og afløstes af Løftet i 1909. Det viste sig dog, at Edsaflæggelsen ikke fritog Dyrlægerne for at beedige deres Attester i Retten. Herfor foreligger der en Dom ved Viborg Overret af 9. Juni 1884, hvor en Dyrlæge dømtes, trods sin Vægning, til at bekræfte sin Attest med sin Ed.

Hvis Kancelliets Cirkulære af 6. August 1805 ogsaa gælder for Danmark og altsaa ikke er møntet paa Norge alene, hvilket er meget lidt sandsynligt, kan man sikkert ikke tvinge en Dyrlæge til at beedige f. Eks. en Attest for en offentlig udført Forretning, et Forhold, der maaske ikke har saa stor Betydning, men som dog er værd at have in mente.

De første Dyrlæger, der forlod Veterinærskolen havde ingen som helst Ret til Receptskrivning eller til f. Eks. at rekvirere Giftstoffer fra et Apotek, og i Veterinærskolens Arkiv findes flere Breve fra Dyrlæger, navnlig til Erik Viborg, hvor Dyrlægerne beklager sig over, at Apotekerne havde nægtet at udlevere Medicin til dem. Noget blev der bødet paa dette Forhold, da Veterinærskolens Apotek oprettedes i 1811. Dette var nemlig ogsaa beregnet til at levere Medicin til Dyrlægerne ude i Landet, noget der med Datidens Befordringsmidler var ret besværligt. Det blev derfor hilst med almindelig Glæde, da der

i 1812 sendtes et Omgangsbrev til samtlige Apotekere i Landet, der gav dem Ret til Udlevering af Medicin efter Dyrlægerecept.

At følge de mange interessante Bestemmelser, der er kommet paa det medicinale Omraade, tillader Tiden os ikke, kun saa meget skal siges, at der i 1844 blev givet faste Rammer for det saa vigtige Arsenikspørgsmaal. Det blev bestemt, hvorledes Arsenikken skulde tilberedes, og de nu saa velkendte, aarlige Indberetninger om Arsenikvaskningen blev indført. Dermed maa man dog ikke tro, at Arsenikspørgsmaalet var bragt ind i absolut lovlige Forhold, hvilket bl. a. fremgaar af det, Dyr læge Weidemann i Burg i Ditmarsken fortæller, at i 1847 regnede Sundhedskollegiet i Kiel med, at der aarlig i Marsken i Hertugdømmerne til Vask af Kreaturer forbrugtes 5000 Pd. ren hvid Arsenik, hvoraf naturligvis kun den mindste Part blev udleveret af Dyr læger. Hvor kaotiske Forholdene var i Sønderjylland lige Syd for den gamle Grænse fremgaar af, at Dyr læge P. C. Petersen, Skærbæk, i 1863 fortalte, at Folk paa Apoteket fik Arsenikken udleveret mod at underskrive Blanketten paa Apoteket; naar saa Dyr lægen lejlighedsvis kom paa Apoteket, skrev han hele Stakken under og fik derfor af Apotekeren 4 Skilling kurant (ca. 27 Øre) pr. Stk.

Det Emne, som her behandles, er jo nærmest, hvad angaar Dyr lægernes Retsstilling med Hensyn til Erhvervet, hvad angaar Dyr lægernes mere personlige Retsstilling, falder det egentlig ikke ind herunder; jeg skal dog tillade mig at gøre et lille Sidespring og som et Kuriosum lige nævne, at Kongen den 7. Maj 1793 paa Veterinærskolens Direktions Forestilling resolverede: „At Direktionen for Veterinærskolen maa være bemyndiget til, naar nogen af de civile Skolarer, som ere bestemte til Kuursmede, viser Overhørighed imod Foresatte, Uskikkelighed og Uordentlighed i Sæder, eller Forsømmelse og Efterladenhed i Henseende til de Pligter, der paaligger ham som Lærling at dictere ham en for Forseelsen passende Straf af Forvisning fra Skolen eller nogle (indtil 14 Dage) Dages Fængsel i Politi-Arresten“.

Nævnes skal det, at Straffeloven af 1930, § 78, om de borgerlige Rettigheder siger, at en Person, der er fradømt disse, ikke kan virke som Dyr læge.

Af det her fortalte vil det da fremgaa, at de fire grundlæggende, Bestemmelser for Dyr lægernes Retsstilling er: *Fundatsen af 1777 om Hestekure, Forordningen af 1795 om Kastrationer, Forordningen af 1806 om smitsomme Hestesygdomme (afløst af Lov om smitsomme Sygdomme hos Husdyrne) og endelig den meget vigtige*

Rundskrivelse af 1812 om Apotekernes Ret til Udlevering af Medicin efter Dyrlægerecept.

Derefter vil vi gaa over til at se, hvorledes disse Bestemmelser haandhævedes, og hvor megen eller rettere hvor lidt Støtte Dyrlægerne fik af det offentlige til Hjælp ved Hævdelsen af deres faa og smaa Privilegier. Forholdene illustreres bedst ved at fremdrage nogle af de Sager, der har været til Afgørelse.

Den 29. Maj 1827 forespurgte en Amtmand paa en Dyrlæges Vegne Kancelliet, om Personer, der ikke havde Attest fra Veterinærskolen, maa praktisere i Distrikter, hvor der er eksamineret Dyrlæge ansat. Kancelliet svarede, at der ikke kan formenes nogen Ret til at helbrede Dyr, naar Sygdommen ikke er smitsom, og Vedkommende, hvad Kastrationen angaar, holder sig Forordningen af 1795 efterrettelig.

Her omtales Eneretten til Hestekure altsaa ikke. Det skete derimod 10 Aar senere, da Dyrlæge Nielsen, Korselitse, paa Falster fik Amtmanden til den 28. Februar 1837 at begære Kancelliets Resolution m. H. t. om andre end de fra Veterinærskolen eksaminerede Dyrlæger var berettiget til at kurere Heste og andre Husdyr. Kancelliet resolverede: „I Anledning heraf skal man til behagelig Underretning og videre Bekendtgørelse herved tjenstlig melde, at da blot syge Hestes Kur er forbeholdt de eksaminerede Dyrlæger i Medfør af Veterinærskolens Fundats af 23. Juli 1777, § 9, hvilken udelukkende Ret til syge Hestes Behandling kan antages at tilkomme dem i de dem tildelte Distrikter, maa enhver, som dertil af Ejeren anses for duelig, være berettiget til at paatage sig andre syge Dyrs Behandling.“

Her siges altsaa, at Dyrlægerne havde Eneret paa Hestekure, men med den Indskrænkning, at det kun gjaldt i Distrikter, der var Dyrlægerne tildelte. Det er ikke godt at se, hvorpaa Kancelliet grunder denne Indskrænkning, eller hvad der i det hele taget menes dermed. Fundatsen omtaler ikke en saadan Tildeling af Distrikter, og det er dog den, Eneretten til Hestekure hviler paa, Forordningen af 1806 bruger Udtrykket: samtlige Dyrlæger; muligvis tænkes her paa Reskript af 26. Oktober 1792, der omhandler Stiftslærlingenes Indsendelse til Skolen, thi heri er antydnet en Ordning af Stiftsdyrlæger, der staar dog blot, at Stiftslærlingene efter Eksamen skal nedsætte sig inden for Stiftets Grænser. Man fristes da til snarere at antage, saa underligt det end lyder, at Kancelliets Afgørelse bunder i Ukendskab til veterinære Forhold, og saavidt det kan ses, har Kancelliet heller ikke spurgt Veterinærskolens Forstander til Raads i denne Sag, hvad det ellers ofte gjorde.

Man kan saaledes egentlig ikke sige, at Kancelliet viste nogen særlig Interesse for Dyr lægerne og deres Forhold. Det sendte dog i 1839, efter Veterinærskolens og Stutterivæsnets Direktions Opfordring, et Cirkulære til Amtmændene og Lensbesidderne og indskærpede § 18 i Forordningen af 1795, men Amtmændene kunde altsaa stadig udnævne Lægmænd til Hesteskærere, og da Carl Viborg d. 12. September 1843 sendte et Andragende til Kancelliet, om det ikke helt maatte forbydes Lægmænd at skære Heste, gav Kancelliet blank Afslag herpaa, lige som det havde gjort, da han i 1832 forsøgte at faa udvirket en ny Fundats for Veterinærskolen. Kancelliet skrev, at herved, altsaa ved at forbyde Lægmænd at skære Heste, „vilde uden Tvivl Landdistrikterne i mange Tilfælde komme i Forlegenhed, og der synes ej heller i Kreaturejerens Interesse at være nogen Anledning til i omspurgte Henseende at forbeholde Veterinærskolens Elever nogen Eneret, eftersom det ved slige Operatioener mere kom an paa naturligt Haandlag og ved Øvelse erhvervet Færdighed, end paa videnskabelig Op-lærelse“. En i Sandhed forbavsende Overlegenhed af Kancelliet at udvise i et saadant Spørgsmaal lige over for en Mand som Veterinærskolens Forstander.

Tiden nærmede sig jo ogsaa, da Kancelliet likviderede, og ved det nye Styre i 1848 henlagdes Veterinærvæsenet under Indenrigsministeriet, hvor det forblev indtil Landbrugsministeriet oprettedes i 1896.

Det veterinære Sundhedsraad, der oprettedes i 1851, foretog allerede Aaret efter en Optælling af, hvor mange Dyr læger der var, og hvor mange Kvaksalvere der virkelig levede af Dyr lægepraksis. Man kom til det Resultat, at der var flest af de sidste. Da der nu netop i disse Aar til Sundhedsraadet kom en Del Klager fra Dyr læger, over at Lægmænd gav sig af med Hestekure, Arsenikvaskninger, Behandling af smitsomme Sygdomme o. l., forespurgte Sundhedsraadet den 20. Marts 1861 Ministeriet, om det ikke vilde være betimeligt at paa-lægge Myndighederne med de Midler, der stod til Raadighed at søge at hindre uberettiget Dyr lægevirksomhed, samtidig spurgte man, hvilke Midler Dyr lægerne kunde anvende for at hindre Indgreb i deres Næ-ring. Ministeriet svarede, at saavidt man vidste, var Politimestrene ikke i Almindelighed forsømmelige m. H. t. Forfølgelser af eventuelle Overtrædelser af Forordningen af 1795, saa nogen Indskærpelse fandt man ingen Anledning til. Hvad angik Dyr lægernes Ret til Hestekure efter Fundatsen af 1777, § 9, saa mente Ministeriet, at den var meget tvivlsom, men hvis Dyr lægerne vilde foretage sig noget, kunde de jo forelægge Sagen for Domstolene.

Af Domme, saavel ved Underret som Overret, fra sidste Halvdel af forrige Aarhundrede haves da adskillige, nogle klare, andre alt andet end klare, nogle lidt komplicerede, som f. Eks. den Sag, der verserede for Baag Herreds Ret paa Fyn i 1874, hvor en Mand var tiltalt for at have behandlet Heste og have taget Betaling derfor. Sagen gik til Overretten, og i dens Præmisser hedder det: „Hvad nu angaar Tiltaltes Forhold ved at tage Heste under Kur, da maa det vel statueres, hvad ogsaa i Politiretsdommen er antaget, at Tiltalte ved sit i saa Henseende udviste Forhold har gjort Indgreb i den de examinerede Dyrlæger ved Fundatsen for Veterinærskolen af 23. Juli 1777, § 9, forbeholdte Eneret til at ernære sig ved Hestekure“, men da det viste sig, at Tiltalte i 1865 havde spurgt Fyns Stiftamt, om det var tilladt at kurere paa syge Heste, og Stiftamtet havde svaret, at efter flere af Ministeriet afgivne Resolutioner maatte man anse det for tilladeligt, blev Tiltalte frifundet, derimod blev han dømt for at have foretaget Kastrationer, da han ikke var autoriseret Hesteskærer, altsaa efter Forordningen af 1795.

Klar er derimod Højesterets Dom af 1. September 1880. Det drejede sig om en Gaardejer, der vedgik at have behandlet Heste, han havde ikke faaet Betaling derfor, og Sygdommene havde ikke været smitsomme. I Landsoverrettens Præmisser hedder det: „Ved det af Tiltalte saaledes udviste Forhold, maa han, uden Hensyn til, at de af ham behandlede Sygdomme ikke kunde henregnes til smitsomme, antages at have gjort Indgreb i den de examinerede Dyrlæger ved Fundats for Veterinærskolen af 23. Juli 1777, § 9, forbeholdte Eneret.“ Ved Underretten og Landsoverretten idømtes den paagældende en Bøde. Ved kongelig Ordre bemyndigedes Højesteret til at tage Sagen under Paakendelse, uanset dens Genstand maatte findes ikke at udgøre summa appellabilis. Højesteret stadfæstede Dommen og siger udtrykkelig i sine Præmisser:

„Ifølge Fundatioenen for Veterinærskolen af 23. Juli 1777, § 8 jfr. § 9, maa der antages at tilkomme de examinerede Dyrlæger Eneret til at ernære sig ved Hestekure.“

Dermed var Dyrlægernes Eneret til Hestekure efter 100 Aars Kamp endelig fastslaaet, og det gælder den Dag i Dag. Foruden dette har vi Eneretten paa de smitsomme Sygdomme i H. t. Lov om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene; endvidere kommer i Tilknytning hertil de forskellige Forhold vedrørende Tuberkulosebekæmpelse, visse af Myn-dighederne paabudte Attesters Udstedelser o. s. v.,¹⁾ endelig er Spørgs-

¹⁾ Forholdene vedrørende Levnedsmiddelkontrollen har jeg ikke medtaget i denne Redegørelse.

maalet om Kastrationer jo løst gennem Lov om Værn for Dyr, der forbeholder Dyrlæger Eneretten paa Kastrationer af Heste og ogsaa af andre Dyr, naar disse er over 4 Maaneder gamle, samme Lov forbyder desuden andre end Dyrlæger at kupere Heste og i visse Tilfælde foretage Ekstraktion af Føltænder.

Alt dette kunde synes at være et magert Resultat efter næsten 170 Aars Arbejde, og dog har Sagen en anden og lysere Side end den rent retsgyldige, nemlig den, at den danske Dyrlæge ved sit gode Arbejde i vort højt udviklede Husdyrbrugs Tjeneste har skabt sig en saadan Anseelse og ved Kontrollen med Levnedsmidlerne gør et saa vigtigt Arbejde i Forebyggelsen af Menneskets Sygdomme, at ingen vel vilde tænke sig at beskære Dyrlægen hans i hvert Tilfælde i Almenhedens Bevidsthed hævdvundne Rettigheder; og naar man saa blot kunde faa Sikkerhed for, at der ikke ved ukyndiges Medvirken fandt Smitteoverførelse Sted fra den ene Besætning til den anden, maatte Tiden forhaabentlig snart være inde til at faa disse vore Rettigheder legaliserede ad Lovens Vej.

Om Udvinning og Anvendelse af Hoppemælk.

AF DYRLÆGE C. C. MATTHIESSEN, ULLERSLEV.

Med *Kaalunds* smukke Verslinier: „Det er den herligste Tidsfordriv at agte paa Dyrenes Færd og Liv!“ i Erindring, kan man med en lettere Omskrivning sige: Hvor er det interessant at høre om, hvorledes gamle Kulturfolk og i ikke mindre Grad gamle Nomadefolk har gjort glimrende Iagttagelser ved Omgangen med deres Dyr, Iagttagelser der under de daværende Omstændigheder kunde være til stor Nytte i Dagliglivets Praksis.

I „Jodbehandlingernes Aarhundrede“ kan Dyrlægen ikke undgaa at lægge Mærke til, at Udspilning og Irritation af Koens Vagina ofte fremkalder Mælkeløb. Dette Forhold synes ogsaa at være af Betydning for Smaagrisene, naar man udskyller Søer med akut Metritis; men morsomt er det, at allerede for ca. 2500 Aar siden var Fænomenet kendt og udnyttet.

Den græske Historieskriver *Herodot* beretter, at det forasiatiske og sydrussiske Nomadefolk Skytherne skaffer sig Hoppemælken, der er deres vigtigste Næringsmiddel, paa følgende Maade: „De tager nogle Rør af Ben, som ser ud ganske som Fløjter, stikker dem ind i Kønsdelene paa Hopperne og blæser med Munden, og mens nogle blæser, malker saa andre. Grunden hertil, siger man, er, at Hoppens Aarer fyldes ved Blæsningen, og Yveret slappes. Naar de har malket, hælder de Mælken op i dybe Træbøtter, stiller de blinde (Slaver) op omkring Bøtterne og lader dem ryste Mælken; det af den der svømmer ovenpaa, skummer de af og regner for det lækreste, men det, der synker til Bunds, for mindre godt end det øvrige.“¹⁾

Samme lagttagelse gør, at Kalmukkerne anvender en Træprop i Skeden paa haardmalkede Køer.²⁾

Homer tænker sikkert paa en skythisk Stamme boende nord for Donau, naar det hedder i *Iliaden*, at Zeus vender sine Øjne fra de troiske Krigsmænd til de hesteopdrættende Thraker, Myserne og „til Hippomolgernes Mænd, de stolte, som Hoppemælk spiser.“³⁾

Hoppemalkning kendes ogsaa hos Gotherne — her Østgotterne omkring Weichsel og Donaus Udløb — fra *Adam af Bremens Kirkehistorie*, der atter refererer til *Virgil*: „Gother kaldes af Romerne Gether. Saaledes synes *Virgil* at mene Gotherne, idet han taler om:

„den vilde Geloner,

Naar han til Rhodope flygter af Sted og i Gethernes Udørk

Størknet Mælk med Hestenes Blod iblandet at søbe.“⁴⁾ 5)

Den sidste Linie svarer nøje til *Marco Polos* Beskrivelse af Tarterernes Levevis. Disse kan ride i ti Dage uden at tænde Baal. De lever da af Blodet fra deres Heste, idet de aabner en Aare og drikker deraf. Mælken soltørres og føres med i Form af en tyk Dejg.⁶⁾

Samme Blanding af Blod og Mælk regnes i russisk Folkemedicin for fremmede paa Kønndriften.⁷⁾

Adam af Bremen fortæller endvidere: „Ja, indtil denne Dag har Gother og Sember Ord for at gøre det samme, og det er ganske vist, at de drikker sig fulde i Mælken af deres Lastdyr.“⁴⁾

For første Gang tales nu tydeligt om den berusende Kumys (lithau.: kume, Hoppe; kumelys, Føl), der efter *Marco Polos* Udsagn smager som Hvidvin, og man forstaar nu lettere *Wulfstans* Beretning til Kong *Alfred* om Estland (d. v. s. Landet øst for Weichsel beboet af de gamle Preussere eller Sembere): „Kongen og de rigeste Mænd drikker Hoppemælk (angels.: Myron-meolc), og de fattige og Karlene drikker Mjød. Og der er meget Splid mellem dem (foraarsaget af Rusen?). Øl bruges aldeles ikke hos Esterne; men Mjød har de nok af.“⁸⁾

Endelig haves fra samme Egne en Beretning af *Peter von Duisburg*: „pro potu habent simplicem aquam et millicratum seu medonem et lac equorum, quod lac quondam non biberunt nisi prius sanctificaretur. alium potum antiquis temporibus non noverunt.“⁹⁾

At Hoppemælk har været nydt sammen med Hesteblood af Folkestammer, om hvilke vi ved, at de ofrede Heste, gør det paa Forhaand sandsynligt, at ogsaa Mælken har hørt til Offerfesternes Spiseseddel og været anvendt som Gudeoffer. Dette viser sig ogsaa efter *Marco Polos* Udsagn at være Tilfældet. Mongolerfyrsten Kublai Khan holdt 10000 hvide Hingste og Hopper, som vistes megen Ærefrygt, saaledes vovede ingen at stille sig i Vejen for dem, naar de strejfede omkring.

Kun Personer, der nedstammede fra Djingis Khan, havde Lov til at drikke af disse Hoppers Mælk. Hvert Aar den 28. August stænkede Storkhanen noget af den paa Jorden til Ære for alle de Aander og Afguder i Luften og paa Jorden, som de tilbad, for at disse skulde beskytte Storkhanen, hans Familie og Folk, Heste, Kvæg, Korn og alt, hvad hans var.⁹⁾

Vor Landsmand Læge *C. Krebs* saa endnu for kun ti Aar siden i Darchat, Klosters 400 Hopper blive drevet ind til Malkning, for at Lamaerne kunde faa tilberedt Kumys til den store Sommerfest, *Maidarin*.¹⁰⁾

Ogsaa hos Jakutterne afholdes endnu Kumysfester Foraar og Efteraar. En Øsefuld Mælk kastes bort mod Øst som Offer til de velgørende Guder, en Øsefuld hældes paa Jorden til Offerpladsens Guddom, hvorefter Forsamlingen drikker Kumys og spiser Hestekød. Baade Oprindelsessagnene og Dekorationerne paa Kumyskarrene tyder paa en ældgammel Skik.¹¹⁾

Naar en Mongolfyrste dør, faar han foruden Ridehest med Sadel og Bid og en Hoppe med Føl ogsaa et Fad Kød og et Krus Hoppemælk med i Graven.¹²⁾

Ogsaa fra Norden kendes Anvendelse af Hoppemælk. Faar det nyfødte Barn Hoppemælk at drikke, „vil det trives ualmindelig godt og faa ualmindelige Kræfter, idet Hestens Styrke derved overføres til Barnet,“¹³⁾ det gælder dog kun det første Barn og Mælken fra Hopen første Gang, den foler.¹⁴⁾

Denne Folketro, der ogsaa kendes fra Schweitz¹⁵⁾, belyser det inden for Magiens Verden ældgamle Tankeløb, at de Egenskaber, der findes i en Skabning som Helhed, ogsaa maa findes i de enkelte Dele, og disse kan derfor anvendes af Menneskene med Helhedens Kraft.

Fra samme Synspunkt maa man se følgende Raad i en tysk Hestelægebog fra det 16. Aarhundrede: „So ein Frauw gern wolte schwanger werden, sol man jr Roszmüllich zu Trinken geben, doch dass sie nichts davon wisse, so wird sie bald schwanger.“¹⁶⁾

Virkede Raadet efter sin Hensigt, men havde en vanskelig Fødsel eller *Retentio secundinarum* til Følge, kunde samme Middel atter anvendes. I et dansk Haandskrift fra 1619 hedder det: „Om quinden Kannd ey Skils Ved Barn och Pinis. Item du maa giffue hinde Horemelch, det hiellper ogsaa,“¹⁷⁾ og „om quinden Haffuer Føedt Barnit Och icke Kannd Skillis Wed det Andit. Item schall mannd tage horse melch, eller hunde melck och lade der i guldt lillie frøe och giffue den som Siug er.“¹⁸⁾

Især mod Kighoste har Hoppemælk været et almindelig kendt Middel saavel i Sverige og i Norge¹⁹⁾ som i Danmark.²⁰⁾

Fra alle Egne af Sverige findes Optegnelser angaaende denne Anvendelse,²¹⁾ i Valbo „ansågs för kighoste ingenting vara så bra som marmjolk“²²⁾ „ja, mycket bättre än alla apotekaras pulver.“²³⁾ Flere Meddelere fra Helsingland og Medelpad kendte endog ikke andre Midler.²⁴⁾ Ofte bruges Mælken under særlige Ceremonier, der giver Midlet et mere eller mindre magisk Islæt. Mælken maa stamme fra en hvid²⁵⁾ eller ensfarvet²⁶⁾ Hoppe og skal koges paa „skatepinnar“,²⁷⁾ d. v. s. Pinde og Kviste, som var faldet ned fra et Træ, hvor Skaden (der lige som Ravnens var Odins hellige Fugl) byggede Rede, eller den malkes i en Skaal, som derefter sættes ni Gange ind og ud af en Skaderede. Det syge Barn skal have en Theskefuld tre Gange daglig i ni Dage i Ny og ni Dage i Næ, hvorfor den kaldes „nienamjolk“. ²⁸⁾ Mælken kunde ogsaa drikkes gennem en Kirkenøgle²⁹⁾ eller af et Sneglehus.³⁰⁾

Sammenlignet med ovenstaaende maa man sikkert betragte det skaanske Raad mod Kighoste: Komælk, men drukkert af en Hestehov³¹⁾ som ren Magi. Af Hestehove drak som bekendt de Læsø-Hekse St. Hans Aften,³²⁾ og at man i Forestillingerne om disse Sammenkomster ofte ser Afspejlinger af de gamle hedenske Offerfester stemmer ogsaa med, at ved det oldindiske Hesteoffer — Acvamedha — opfangedes Blodet blandt andet i en Hestehov eller vistnok retter eet „Hestehovskar“ og anvendtes senere.³³⁾ Ved et Hestehovskar tror jeg da, man skal tænke paa de Kærner, som Jakutterne anvender ved Fremstilling af Kumys til Offerfesterne. Kærnen bestaar af en Lædersæk, hvis Hals ofte er formet som en Hestehov.¹¹⁾

Anvendelsen af Hoppemælk mod Kighoste er desuden omtalt i flere gamle nordiske Lægebøger. Saaledes skriver *Christiern Pedersen* i sin Lægebog 1533 (cap. XXXIV): „Faar Kige hoste som børn haffue, Tag haarse milk, oc giff den siwge ath dricke, Er hwn kald da lad hende verme i en potte.“ Men netop som Raadet er ved at uddø i Folkemedicinen, har en svensk Læge anvendt intravenøse Injektioner af steril Hoppemælk mod denne Sygdom og tilsyneladende med god Virkning.¹⁹⁾

Endvidere kendes fra Sverige Brug af Hoppemælk mod Difteri,³⁴⁾ „örstyng“,³⁵⁾ slaget, tvindsot, ögonsjuka, öronsprang, frossan“, ja, endog som Værn mod overnaturlige Væsener som „maran, skogsnuan och trollen“. Mod Maren skulde man beskytte Hoppen og Føllet især „nionde, artonde och tjugosjunde dygnet äfter fölets födelse . . . si dät var så att maren jorde sin pahälsning just dessa nätter; män

för att förhindra dät, strök man över innesidan på dörren till stallet mäd stomjök blandatt med gravjord och marsvamp; dät földe sin uppgift.“³⁶⁾

I Finland „märamjöltsin ges in åt barnet för kråssin“ (eng. Syge),³⁷⁾ og i England anvendtes Hoppemælk mod Kighoste¹⁰⁾ og Indvoldsorm.³⁸⁾ Gamle danske Haandskrifter anbefaler Hoppemælk mod Epi-lepsi „bratfallinde soeth“,³⁹⁾ mod Skørbug: „Tag Horse Melk, saa varmt som det er, usiet . . . drikkes“⁴⁰⁾ og mod Svindsoet.⁴¹⁾

Fra Island kendes Anvendelse af Hoppemælk (kaplamjök) kun i enkelte Tilfælde fra nyere Tid, vistnok brugt til Smaabørn, hvis Mødre af en eller anden Grund ikke kunde give dem Die.⁴²⁾ Tidligere har Brugen maaske været mere udbredt, men er blevet ilde set af Kirken ligesom Nydelse af Hestekød; thi Sagnene fortæller, at Asmund op-hængte kostbare Vaaben i sit Bjerg og sagde, at kun den skulde kunne naa dem, som ikke lod sig døbe, og som i de første tolv Aar af sit Liv kun havde levet af Hestekød og Hoppemælk, og i Drømme giver Ingolf Landnamsmand sin Guld-kiste til en Kvindes Søn, hvis denne bliver næret med Faarekød og især Hoppemælk, indtil han er tolv Aar gammel.⁴³⁾

Naar Kejser *Neros* Gemalinde, Poppæa, foretog Rejser, medførtes 500 Æselhopper, saa hun hver Dag kunde faa et Bad i deres Mælk for at faa en silkeblød Hud og en rosenagtig Teint.⁴⁴⁾ Hun nød altsaa daglig, hvad Æventyrets Prins hjulpet af sin raadgivende Hest maatte fremskaffe een Gang -- ganske vist af de vilde Stodhopper -- for at vinde „Prinsessen og det halve Kongerige“.⁴⁵⁾ ⁴⁶⁾

Litteraturhenvisninger.

- 1) Herodots Historie (udg. af Selsk. t. hist. Kildeskr. Overs.) Bog IV, Kap. 2.
- 2) Note af Oversætteren til Herodots Historie.
- 3) Homeros: Iliaden (v. M. Cl. Gertz, Kbhvn. 1912) 13. Sang, V. 6.
- 4) Adam af Bremen: Om Menigheden i Norden. 788—1072 (v. P. W. Christensen, Kbhvn. 1862) Skolie 129.
- 5) Virgil: Georg. Kap. 3, 462: quumfugit in Rhodopen atque in deserta Getarum et lac concretum cum sanguine potat equino.
- 6) Marco Polos Rejser (v. A. Krarup Nielsen, Kbhvn. 1935.)
- 7) J. von Negelein: Das Pferd in der Volksmedizin, Globus LXXX. S. 203.
- 8) H. G. Porthan: Forsök at uplysa Konung Aelfreds Geografiske Beskrifning öfver den Europeiska Norden (Kungl. Vitt. Hist. & Ant. Acad. Handl. VI. Stockholm 1800).

- 9) *Script. rerum pruss.* I p. 54 (ref. Vict. Hehn: *Kulturpflanzen und Haustiere* 8. Udg. 1911). Teksten lyder i Oversættelse til Dansk: „Som Drik har de almindeligt Vand og Mjød og Hoppemælk, hvilken Mælk de tidligere ikke drak, uden at den først blev indviet. Anden Drik kendte de ikke i gamle Tider.“
- 10) C. Krebs: *En Dansker i Mongoliet*.
- 11) W. Jochelson: *The Yakut* (*Anthrop. Papers of the Amer. Mus. of Nat. Hist.* N. York 1934. S. 197 ff).
- 12) R. Bleichsteiner: *Rossweihe und Pferderennen in Totenkult der kauk. Völker.* (*Wiener Beitr. z. Kulturg. & Ling.* IV 1936, S. 491.)
- 13) J. S. Møller: *Moder og Barn i dansk Folkeoverlevering*, S. 186 (D. F. Nr. 48 1939).
- 14) Neergaard: *Segner fra Elvrøm*. S. 16.
- 15) Jegrlehner: *Walliser Sagen I* S. 2.
- 16) Max Fugger: *Wie und wo man ein Gestül von gutten und edlen Kriegssrossen aufrichten* Frankf. a. Main 1584. (ref. Jähns: *Ross und Reiter*, Leipzig 1872.) Ufrugtbar Kvinde overhædtes med Mælk fra hvid Hoppe, se Joh. Jühling: *Die Tiere in der deutschen Volksmedizin* 1900, S. 130 — videre Anvendelse af Hoppemælk S. 131 og S. 341.
- 17) *Medic. hist. Museum L.* 46,4^o fra 1619 p. 101 gl. Pag. 129.
- 18) *Ibid.* p. 102 gl. Pag. 130.
- 19) I. Reichborn-Kjennerud: *Vår gamle trolldomsmedisin III*, Oslo 1940, S. 149 med Noter indeholder det norske Materiale, hvoraf en Del findes utrykt i *Norsk Folkemindesamling*, Oslo.
- 20) *Skattegraveren VIII* 518 m. fl.
- 21) *Talrige Optegnelser i Västsvenska Folkminnesarkivet, Göteborg* (F. G. H.), *Lunds Universitets Folkminnesarkiv, Lund* (F. L.) og *Landsmålsarkivet, Uppsala* (L. U.) For elskværdig Fremsendelse af fyldige Uddrag af Optegnelserne er jeg alle tre Institutioner megen Tak skyldig.
- 22) L. U. Acc. 13427.
- 23) L. U. Acc. 1120: 1.
- 24) *Skr. Med. fra Herr C. H. Tillhagen*, *Nordiska Museets Folkminnesarkiv, Stockholm*.
- 25) F. G. H. 4464: 15.
- 26) F. L. Acc. 556.
- 27) L. U. Acc. 2750: 4.
- 28) *Eneström: Finvedsboarnes seder och lif*, S. 69. *Stockholm*.
- 29) F. G. H. 4418: 21 og 4420: 31 L. U. 303: 814 a.
- 30) L. U. Acc. 3300.
- 31) *Hylten-Cavallius: Wärend och virdarne*. *Stockholm*.
- 32) H. Grühner-Nielsen: *Læsøfolk i gamle Dage*, S. 184.
- 33) K. F. Johanson: *Über die altindische Göttin Dhisana und verwandtes* (*Skr. utg. af Hum. Vetenskapsamfundet XX*. Uppsala 1917—1919) m. fl.
- 34) L. U. Acc. 2132: 4.
- 35) L. U. Acc. 1487: 1 og 88: 5.
- 36) F. L. Acc. 3592.
- 37) W. Forsblom: *Huru barn botas för kråsa* (*Folkl. og etnogr. Studier III*, S. 109. *Helsingfors* 1922).
- 38) *County Folklore*, East Reading, 72.
- 39) *Ny kgl. Saml.* 314 b. 4°, p. G. II fra Midten af 15. Aarh.
- 40) *Med. hist. Museum R* 32. 8° fra Midten af 18. Aarh.

- 41) Elias Beynon: Barmhiertige Samaritan, Kbh. 1696, S. 35. Jfr. H. F. Paulizky: Anviisning for Landmanden, Kbh. 1798, S. 124.
- 42) Skr. Med. fra Herr Bibliotikar Dr. phil. Sigfus Blöndal. Paa Grund af Krigen har det ikke været muligt at komme i Forbindelse med Island, i hvis Samlinger der sandsynligvis findes en Del Materiale.
- 43) Jon Arnason: Islenskar þjóðsögur I 212 og II 75 (ref. B. Gröndal: Folketro i Norden Ann. f. nord. Oldk. og Hist. 1863).
- 44) Plinius: Historia naturalis, lib. XI, c. 96.
- 45) J. Haltrich: Deutsche Volksmärchen aus Siebenbürgen, Wien 1877, S. 51 og 107.
- 46) Schott: Walachische Märchen, Stuttgart und Tübingen 1845, S. 190.

For Henvisninger til det danske Materiale (Nr. 17, 18, 39, 40 og 41) takkes Herr Apoteker cand. pharm. P. Hauberg.

Husdyravl og Husdyrsygdomme hos Virgil.

AF DYRLÆGE PHILIP HANSEN, KNARREBORG.

Georgica Virgilii Maronis, der udkom Aar 30 f. Chr., er et Læredigt om Landbrug. Det er et Digt efter alexandrinsk Mønster. Digtet tager direkte Sigte paa italienske Forhold, og nogle Forskere har ment, at det er skrevet som en Vejledning for de Veteraner, der fik tildelt Jord; Digtets højpoetiske Stil tyder dog ikke paa, at det skulde være direkte beregnet paa saadanne Læsere. Digtet er ogsaa alexandrinsk i Behandlingen med megen Lærdom og mange Digressioner, men Digteren har gjort sig mere Umage end Alexandrinerne for at gøre det noget tørre Lærestof poetisk; den poetiske Stil i Georgica er da ogsaa bleven Forbillede for al senere romersk Digtning.

Georgica omfatter 4 Sange:

1. Sang: Om Agerdyrkning.
2. Sang: Om Træers Opelskning.
3. Sang: Om Qvæg-Avlen.
4. Sang: Om Bie-Avlen.

Særlig sidste Sang om Biavlens besidder megen Lune og er et digterisk Mesterværk. Her bringes dog kun 3. Sang, der har størst veterinær Interesse. Sangen gengives i Udtog, saaledes at der kun er medtaget det, der særlig omfatter Husdyravl og Husdyrsygdomme. Den benyttede Oversættelse er Pastor Kampmanns fra den første danske Udgave, 1797. Noterne har jeg tilføjet, enkelte af Noterne er af Oversætteren, og det er da bemærket.

Puplius Vergilius Maro blev født i Landsbyen Andes i Nærheden af Mantova d. 15. Oktober 70 f. Chr. Faderen var Landmand, Familien flyttede snart efter til Cremona, hvor Vergilius gik i Skole, senere gennemgik han Retorskolen i Rom. Vergilius optraadte en enkelt Gang som Sagfører, men kastede sig dog snart over Poesien og Filosofien. Efter forskellig Omflakken og nogen Modgang træffes han i Rom Aar 39, hvor han blandt andet gjorde Mæcenas Bekendtskab, efter hvis Tilskyndelse han skrev dette Digt.

Efter at have udgivet sin Georgica arbejdede Vergilius i 10 Aar paa sit Stovværk Æniden; da dette var omtrent færdigt, rejste han i Aaret 19 til Grækenland, for der og i Lilleasien at lægge sidste Haand paa Værket, hvad han mente vilde vare 3 Aar. I Athen traf han Augustus, der var paa Vej hjem fra Orienten; i Athen blev Vergilius syg, Augustus overtalte ham til at rejse med hjem, men faa Dage efter at have sat Foden paa Fædrelandets Jord døde Vergilius den 21. September Aar 19, knap 51 Aar gl.

Vergilius var en Bondesøn, det prægede gennem hans Kærlighed til Landet og Landebruget hans Digning, det prægede ham selv hele Livet, han var undseelig i sin Fremtræden og satte ikke Pris paa den megen Opmærksomhed, han vakte i Rom. Dette i Forbindelse med et svageligt Helbred gjorde, at han valgte Kampanien til sit kæreste Opholdssted.

- 50 **E**nten nogen af Lyst den olympiske Palme at vinde
 Heste, eller til Ploven sig stærke Stude opfører,
 Han velskikkede Mødre fornemmelig vælge. Den Koe jeg
 Roser især, som er grim, som har et uformeligt Hoved,
 En overflødig Hals, og til Knæerne hængende Doglap,
 Sider, umaadelig lange, og alle Delene store,
 55 Foden, de krumme Horn, og selv de haarrige Øren.
 Det mig ei skal mishage, om hun er spættet, og Aaget
 Ei vil fordrage, og stundom vil støde med Hornene; hvis hun
 For Resten ligner en Tyr, i hele Vexten anseelig,
 Og med sin lange Svans Fodsporene efter sig feier.
 60 Alderen, naar hun Lucinas¹⁾ og Hymens Magt skal erkiende,
 Før end det tiende Aar forsvinder, begynder i femte,
 Da kun er hun beqvem til at føde, da dygtig til Ploven;
 Derfor mens Hiordene nyde endnu den lystige Ungdom,

¹⁾ Lucina: Under dette Tilnavn tilbødtes Juno som Fødselsgudinde, under Svangerskabet omviklede Kvinden sig med et Bind, der var indviet i hendes Tempel.

- Da slip Hannerne løs: forsøm ei Qvæget at føre
 65 Tidlig til Venus, at Ynglen sig Slægt efter Slægt kan formere.
 Snart for hver dødelig Skabning de glade Dage forsvinde,
 Snart sig Sygdom indfinder, og Møje, og sørgelig Alder,
 Og den grusomme Død alt ubarmhiertig bortsnavper.
 Altid gives der nogle, hvis Plads bør besættes med andre,
 70 Altid dem Du anskaf: Og at ej Tabet skal føles,
 Forekom det, og aarlig lad Orden Dit Tillæg bestyre.
 Samme skønsomme Valg ved Heste-Ynglen bør bruges.
 Derfor dem, Du bestemmer til Slægtens Haab, Du maa skienke
 Fra de spædeste Aar bestandig den ømmeste Omsorg,
 75 Strax et Føl af en ædel Art høit kneisende fremstaaer,
 Og over Markerne med let kastede Trin sig bevæger.
 Forrest han traver, og først han vover de truende Floder
 At giennemsvømme og den ubekiente Broe at betræde,
 Af ubetydelig Larm ei skrækket: høi er hans Reisning,
 80 Lidet hans Hoved, og smal hans Bug, og fyldig hans Ryg er,
 Og paa det modige Bryst overdaadigen Musklerne svulme.
 Graae er den skønneste Farve og rødbruun; den gule og hvide
 Slettest. Saafremt han nu hører langt borte Vaabnenes Raslen,
 Han ei stille kan staae, han Ørene spidse, hans Lemmer
 85 Skielve, og Ild han igiennem opsperrede Næse udpruster.
 Tyk den flagrende Mank paa høire Side henfalder,
 Og langs Lænderne løber en dobbelt Fure: han huler
 Jorden, som drøner af Hovenes det faste Horn, naar han stamper.
 Saadan var Cyllar,²⁾ som den amyklæiske Pollux³⁾ med Tøilen
 90 Tæmmed, og saadanne de i Grækernes Sange berømte
 Mavors Spand,⁴⁾ og den store Akils snarfodede Heste.
 Saaledes selv Saturn⁵⁾ med en lil ved sin Hustrues Ankomst
 Lod paa Halsen nedfalde, som Hest, sin Mank, og paa Flugten
 Med gennemtrængende Vrinsken det høie Pelion⁶⁾ fyldte.
 95 Saadan en Hest, hvis Sygdom ham rammer, ham Aarene svække,
 Du bør afskaffe og ej den beskjemmende Alderdom skaane.

2) Cyllar: En Hest som Juno skænkede Pollux fra Amyklæ i Lakonien, hvor han sammen med sin Broder Kastor blev opdraget.

3) Amyklæ: By i Laconien, hvor Leda fødte sine Tvillinger, Kastor og Pollux.

4) Mavors Spand: Krigsguden Mars gav Homer en tospændig Vogn.

5) Saturn: (romersk: Kronos) omskable sig til en Hest, da hans Hustru Rhea overraskede ham i en Kærlighedshandel med Najaden Philyra. Frugten af dette Forhold blev den vise Kentauer, Cheiron (se Fodnote 63).

6) Pelion: Bjerg i Thessalien, nu Plessidi.

- Kold den Aldrende er til Kierlighed, Elskovs Arbejde
 Er ham en Plage, og faaer han Medbeilere, han da forgieves
 Raser, som blussende Ild i Straae, som hastig udslukkes,
 100 Derfor Mod og Alder især Du udmærke, derefter
 Andre Dyder, den Art, som fra Forældrene stammer,
 Hvo der ydmyges ved Tab og er stolt ved den vindende Palme.
 Seer Du ei Vognene, naar de i flyvende Væddeløb fare
 Hen over Marken og ud af Skrankerne hovedkulds styrte:
 105 Høit Medbeilerens Haab er spændt; men af Angst tillige
 Slaaer det arbejdende Bryst; med svinget Pidsk de fremjage,
 Og over slappede Tømme udhenge: den brændende Axel
 Flyver med Fart, og nu i det Dybe, nu i det Høje,
 De i den blotte Luft mod Skyerne synes at føres.
 110 Her er ei Hvile, ei Roe: I gule Skyer opstiger
 Sandet; de følgenes Pusten og Skum paa de forreste regner.
 Saadan er Lysten til Roes, saa stor Seirvindingens Ære.
 Først Erichton⁷⁾ har vovet for Vogne tilsammen at spænde
 Fire Heste, og staae paa de flyvende Hiul, som en Seirer.
 115 Først Lapitherne⁸⁾ gave ved Pelethron⁹⁾ Hesten et Bidsel,
 Svingende sig paa hans Ryg, og lærte ham Kredsen, og væbnet
 Under sin Rytter at springe, og stolte Skridt at afmaale.
 Lige Arbejd udkræves til begge Dele, til begge
 Læremestrene fordres en Hest, som er ung, som er modig
 120 Rask til at løbe: ei nok, om han ofte en flygtende Fiende
 Har forfulgt, om Mycen¹⁰⁾ er hans Fødeland, eller Epirus,¹¹⁾
 Om han selv fra Neptun sin Stammefølge udleder.
 Dette bemærket, saasart som Ynglings-Tiden ankommer,
 Man anvender al Sorg, fast Fedme den at forskaffe,
 125 Som til Hiordens Fører og Mand man udvælger; ham gives
 Spirende Græs, og Korn, og med Flodernes Vand han betienes,
 At han med Kraft kan udholde det glade Arbejde, at ikke
 Svage Børn skulle vidne om Faderens slette Behandling.
 Men de tilkommende Mødre med Forsæt magre maae holdes,
 130 Og naar den vante Lyst paa ny til Elskov indbyder,
 Da de kiereste Løv dem negtes, fra Kilden de tvinges,

7) Erichton: Konge i Athen, der opfandt Kørslen med firspandige Væddeløbsvogne.

8) Lapitherne: Et thessalisk Folk, der laa i stadig Strid med Kentauerne.

9) Pelethron: Bjergskov paa Pelion.

10) Mycen: Agamemnons Residents i det argiviske Landskab, der var berømt for sine Heste.

11) Epirus: Nordvestlige Landskab af Grækenland.

- Spæges ofte ved Løben, og midt i Solen udmattes,
 Naar paa den sukkende Loe,¹²⁾ stærk drivende, Kornet aftærskes,
 Og for den stigende Zephyr¹³⁾ de tomme Avner bortflyve.
- 135 Dette skeer, at for stor Overdaadighed skal ei tillukke
 Avlings-Marken, og hærde dens Furer, men at den maa tørstig
 Venus i sig annamme, og dybt i det Inderste skiule.
 Nu for Fædrene Pleien aftager, for Mødrene atter
 Den begynder, naar efter fuldendte Maaneder svangre
- 140 De befindes. I Aag for tungt belæssede Vogne
 De maae ei spændes, ei sette ved Spring over Veie, at løbe
 Hidsigen hen over Marken, ei striden Strøm giennemsvømme;
 Men i rummige Skove, ved fulde Floder, der lad dem
 Vanke, hvor Mos der findes og grønneste græsfulde Strandbred,
- 145 Hvor der i Huler er Skiul, og Klippen sin Skygge udstrækker.
 Rundt om Silari Lunde,¹⁴⁾ og om Alburn,¹⁵⁾ som af Steen-Eeg
 Grønnes, der flyver i Mængde et Slags Insekt, som Asilus¹⁶⁾
 Kaldes paa Romersk, paa Græsk det Oestron oversat lyder.
 Grum det og gyselig summer: med Skræk af Skovene flygte
- 150 Alle Hiordene, og af en rasende Brølen anstødes
 Luften, og Skovene, og den tørre Tanagers¹⁷⁾ Strandbred.
 Fordum en skrækkelig Hevn med denne rædsomme Flue
 Juno tog over den inakiske Koe,¹⁸⁾ hun forfulgte.

¹²⁾ Sukkende Lo: Der menes uden Tvivl, at Logulvet sukker under Vægten af de tunge Tærskévogne.

¹³⁾ Zephyr: Den milde Vestenvind, Kornets Modner.

¹⁴⁾ Silari Lunde: Lundene omkring Floden Silarus i Lukanien.

¹⁵⁾ Alburn: Her menes antagelig Alburnum, Splinten i Træet.

¹⁶⁾ Asilus: Oestron, Hypoderma bovis.

¹⁷⁾ Tanager: Biflod til Silarus.

¹⁸⁾ Inakiske Koe: Io blev elsket af Zeus, men blev af Hera forvandlet til en Ko, til at vogte denne sattes Kæmpen Argos Panoptes med de hundrede Øjne, paa Befaling af Zeus dræbte Hermes Argos. Hera sendte da en Bremse, der jagede Koen over Hav og Land til Ægypten, hvor hun igen fik menneskelig Skikkelse og blev tilbudt under Navn af Isis, herom hedder det i Æschylos's Tragedie „De bønfoldende“:

Hun flyver, forjaget af
 Vinget Bremses Pil.
 Til hellig, frugtbugnende Skov,
 Til snæver Eng, som vild
 Orkanen hjem søger,
 Til Nilens Strøm, urørt af Sot,
 Under skjændige Smerter fortvivlet,
 Under martrende Stik af Bremsens Braad,
 Sendt af den rasende Here.

Hver som boede dengang i Landet,
 Blegned af Skræk og skjælved i Sind,
 Da de saa det uvante Syn
 Paa Græsgangen hist,
 Halv Ko
 Halv Kvinde; sligt Tegn forfærded dem.
 Og dengang hvo var det, som
 Trøstede den stakkels vidhenflakkende,
 Bremsejagende Io?

- Vogt for dette Insekt de svangre Mødre: det raser
 155 Værst i Middagens Hede, derfor lad Hiordene græsse
 Helst naar Solen opstaaer og Stierneerne Natten tilføre.
 Efter Fødselen maa al Omsorg til Kalvene vendes,
 Og strax Stammernes Navne indbrændes, og Eierens Mærke,
 Enten til Gudernes Altre de helliges, eller bestemmes
 160 Til at formere Qvæget, eller til Jorden at bryde,
 Og den udyrkede Marks løsrevne Klodser at vende.
 Lad de andre Hiorde¹⁹⁾ paa græsrigge Drivter sig føde;
 Dem Du derimod vil til Flid og Agerbrug danne,
 Maa Du som Kalve oplære, og dem med Bestandighed tæmme,
 165 Mens lærvillig Natur, mens bøielig Alder de have.
 Løse Bøiler Du derfor af lette Vier maa knytte
 Dem om Nakken, og naar de frie Halse til Trældom
 Ere vante, da føi to passende Stude med samme
 Bøiler tilsammen, og dem eens Skridt Du lære at holde.
 170 Og først ledige Hiul de hen over Marken maae drage
 Nogle Gange, som neppe i Sandet Sporene vise,
 Siden den skinnende Axel af Bøg under Vægten lad knage,
 Og den beslagne Stang tungt trække de rullende Hiul frem.
 Midlertid Du ei den utæmmede Ungdom skal række
 175 Græs, og det magre Blad af Pilen, og Dannemors Køllen,²⁰⁾
 Men det opspirende Korn: Og paa Forfædrenes Viis lad
 Moder-Kørne aldrig de sneehvide Spande opfylde,
 Men de kiere Smaa det hele Yver udtømme.

- Men ei nogen Omsorg kan Kræfterne mere forøge,
 210 End den utidige Elskov af hemmelig Bruunst at afvende,
 Enten af Qvæg eller meer af Heste sig nogen benytter.
 Derfor man Tyrene man langt bort paa eensomme Græsgang
 Bag ved modsatte Bierge og brede Floder hendsender,
 Eller indsluttede holder ved fulde Krybber i Stalden.
 215 Thi ved Koen at see, de fulde af Brynde hensvinde
 Efterhaanden, og glemme paa Græs og Buske at tænke.
 Hun med tillokkende Kraft de stolte Medbeilere stundom
 Nøder, at rasende de med Hornene stride indbyrdes,
 Mens paa det mægtige Sila²¹⁾ hun græsser, den deilige Qvie.

¹⁹⁾ Andre Hiorde: Hermed tænkes paa dem, der var bestemte til Offerdyr (Oversætteren).

²⁰⁾ Dannemors Køllen: Dunhammer, Typhaceae angustifolia.

²¹⁾ Sila: Bjergkæde i Syditalien.

- 220 De afvejlende kæmpe med skrækkelig Kraft, og hinanden
Saare, og bade sig i det sorte Blod, som nedflyder,
Og igientagne Stød fortsatte med skrækkelig Brølen,
Som fra det høie Olymp og alle Skove gienlyder,
Da de Kæmpende pleie ei mere at græsse tilsammen.

- Men mærkværdig især er Hoppernes Brynde, dem Venus
Saadan en Hidsighed gav, da Glauki potniske Fiirspand²²⁾
Ham anfaldt, og adsplitted med rasende Tænder hans Lemmer.
Brunsten fører dem over Gargar²³⁾ og den brusende Askan,
270 Over Bierge de sette, og gennem Floderne svømme.
Strax naar i inderste Marv den lønlige Flamme fornemmes,
Meest i Vaaren; thi Vaaren i Benene Varmen gienfører;
Staae de paa høie Klipper, og alle med Munden mod Zephyr,²⁴⁾
Og den lette Luft de inddrage, og ofte af Vinden
275 Uden Parring besvangres, det underligt er at fortælle.²⁵⁾
Da over Klipper og Bierge og nedtrykte Dale de flygte,
Ikke Eurus,²⁶⁾ mod dig, ei hen, hvor Solen oprinder,
Men mod Kaurus,²⁷⁾ mod Boreas,²⁸⁾ og hvor den orseste Auster²⁹⁾
Fødes, naar Himmelen han med kolde Byger formørker.
280 Endelig fra dem udflyder en klæbende Saft, med sit sande
Navn den af Hyrderne kaldes Hippomanes,³⁰⁾ ofte opsamles
Giftig Hippomanes af Stivmødre, fulde af Ondskab,
Som med Urter og ei uskyldige Ord den beblande.
Men, o! Tiden bortflyver, den flyer og ei vender tilbage,
285 Mens, af Kierlighed førte, vi alle dens Stier forfølge.
- . . . . .

22) Glaukus: Søn af Kong Sisyfos i Korinth, der under en Vognvæddekamp ved Ligfærden for Pelias i Iolkos kastedes af Vognen og blev sønderrevet af sine Heste, fordi Afrodite var fortrønet over, at han holdt sine Hopper fra Hingsten.

23) Gargarus: Idasbjergets Top.

24) Zephyr: Se Fodnote 13.

25) Dette at Hopperne kunde besvangres af Vestenvinden, var en Antagelse, der deltes af flere romerske Forfattere (foruden Vergilius af Plinius, Varro og Columella). Den latinske kirkelige Forfatter Lactanius, der levede paa Konstantin d. Stores Tid forklarede endog Maria Unfangelse ud fra denne Betragtning.

26) Eurus: Sydøstenvinden.

27) Kaurus: Nordvestenvinden.

28) Boreas: Nordenvinden.

29) Auster: Søndenvinden.

30) Hippomanus: Vaginalslimen Hoppen afsætter under Brunst: anvendtes som Afro-diciacum.

- 295 Først jeg forordner, man Faar i bløde Stalde bør give
Foder at plukke, saa længe til løvfulde Vaar er ankommen.
Og at den haarde Jord med Knipper af Straae og af Brægne
Jevnlig maa strøes, at ei den kolde Iis skal beskade
Dette følsomme Dyr med Skab og den hæslelige Fodværk.³¹⁾
- 300 Siden befaler jeg, at man Hækkebærblade³²⁾ i Mængde
Skal for Geederne lægge, og friske Floder dem skaffe,
Og at Staldene man for Vinter-Solen skal sette
Vendte mod Middagen, og for Vinde beskytte, indtil
Kolden Vandmand³³⁾ gaaer ned, og vander det sidste af Aaret.
- 305 Disse man ei bør pleie med mindre Omhue, og Nyttens
Er ei mindre derved, endskiønt langt dyrere sælges
Uld fra Miles,³⁴⁾ som er kaagt i tyrisk Purpur; men disse
Give en tykkere Yngel, og Melk i den rigeste Fylde;
Thi jo mere den skummer i Spanden af tømmede Yver,
- 310 En desto rigere Strøm skal flyde ved gientagen Malkning.
Man imidlertid og de cyniphiske³⁵⁾ Bukke afklipper
Deres graanende Hage, og Skiæg, og haarrige Børster,
Til at bruge i Leire, til Skiul for fattige Søfolk;
Men i Skoven de græsse, og høit paa Bierget Lyceus,
- 315 Hvor der er stikkende Brombær og Torne paa steileste Klipper.
Hiem af sig selv de komme i Stalden med al deres Yngel,
Og Dørtærskelen knap overstige med melkefulde Yver.
Derfor beskyt dem med Flid. Jo mindre Menneskers Pleie
De behøve, mod Iis og Sneer tilbringende Vinde.
- 320 Dem Du Føden med Glæde, dem grenefuldt Foder Du bringe
Og Høeladen Du ei den hele Vinter tillukke.
Men naar Zephirerne kalde den glade Sommer tilbage,
Og til græsfulde Drivter Du begge Hiorde udsender,
Da i den tidlige Dæmring ved Lucifers³⁶⁾ Lys lad os søge
- 325 Kiølige Marke, mens Dagen er ny, mens Græsset end graaner,
Og hver Plante er vaad af Dug, som Qvæget opslikker.

31) Det hæslelige Fodværk: Oversætteren bemærker herom, at det var en Sygdom, der kaldtes „Clair“ og som bestod i en Hovenhed mellem Klovene.

32) Hækkebærblade: Blade af Arbutus Unedo.

33) Kolden Vandmand: Stjernebilledet Vandmanden gaar ned i Februar, den sidste Maaned i det romerske Aar.

34) Uld fra Miles: Miles i Jonien i Lille-Asien var særlig berømt.

35) Cynipiske Bukke: Fra Cynipis i Afrika.

36) Lucifer: Morgenstjernen.

Naar nu den fjerde Time³⁷⁾ paa Himlen har Tørsten opvækket,
 Og den klagende Høeskræk³⁸⁾ sin Sang istemmer i Busken,
 Da før Hiordene hen til dybe Kiær eller Brønde,
 330 Her i Render af Eeg at drikke den rindende Bølge.

Hvis Dig Uldens Tilvirkning er vigtig, da tornfulde Skove,
 385 Borrer og Tidsler Du flye, saavel som for frodig en Græsgang,
 Og blandt Hiordene vælg de hvide med blødeste Uldskind.
 Væderen selv Du især, skiønt glindsende hvid, maa forkaste,
 Hvis under fugtige Gane hans Tunge sort sig fremviser,
 At han ei Lammenes Uld med mørke Pletter skal smitte,
 390 Derfor paa Marken Du Dig en anden strax maa udsøge.
 Saa med en snevid Gave af Uld, om Troe det fortierer,
 Pan, Arkadiens Gud, Dig Luna skuffede fordum,
 Da han i Skoven Dig kaldte, og Du ei den Kaldende afslog.

Men hvo Melken sig ønsker, han Cythisus³⁹⁾ selv, og han Lothus⁴⁰⁾
 395 Maa til Krybberne bære i Mængde og saltfulde Planter,
 Da de Floderne elske desmeer, og desmere udvide
 Yverne, og selv Melken meddele en hemmelig Salt-Smag.
 Mange Bukkene, naar de opvoxe, fra Mødrene holde,
 Og dem piggede Grimer, om Munden yderlig Fæste.
 400 Hvad de da malke, naar Dagen fremgryer, og Dagen igiennem,
 Presses om Natten; men hvad, som malkes, naar Solen gaaer under,
 Hyrden i Lysningen bort til Staden bærer i Kurve,
 Eller med sparsom Salt bestrøer, og for Vinteren gemmer.

Ei Din ringeste Sorg skal være, Dig Hunde at skaffe,
 405 Men de raske Spartaner, og bidske Molosser⁴¹⁾ tillige
 Du med den fede Valle opføde. Hvor saadanne vogte,
 Du ei den natlige Stald-Tyv tør frygte, ei Ulvenes Indbrud,
 Eller et Overfald af den ufredsomme Iberer.⁴²⁾
 Stundom Du og kan opnaae Vild-Æslernes frygtsomme Flokke,
 410 Og med Hundene Haren opspore, med Hundene Daadyr.
 Stundom Du Vildsvinet i sin Leir i Skoven skal vække

37) Fjerde Time: Var mellem 9 og 10 Form.

38) Høeskræk: Græshoppe.

39) Cystisus: Plante af de ærteblomstredes Slægt (Kløver?)

40) Lotus: Fællesnavn for flere til Aakandefamilien hørende Planter, der stod i stor Anseelse i Oldtiden.

41) Bidske Molosser: Molosiske Hunde fra Epirus var ligesom de spartanske Hunde de mest ansete:

42) Iberer: Den oprindelige spanske Befolkning, hvoraf nu kun Badskerne er tilbage.

- Med ophidsende Bieffen, og over de høieste Bierge
 Den stolt kneisende Hiort med Jagtskrig drive i Garnet.
 Lær og Staldene med vellugtende Ceder at ryge
- 415 Og at fordrive med antændt Galban⁴³⁾ de skadende Slanger.
 Tidt under faste Krybber en Otterslange⁴⁴⁾ sig skiuler,
 Farlig at røre, som flyer af Skræk for den lysende Himmel;
 Eller en Hugorm sig vænner til Huset, sig sniger i Skyggen,
 En Pestilentse for Qvæg, paa hvilket den sprøiter sin Gift ud.
- 420 Den sig opholder ved Jorden. Herfrem I Hyrder, med Stene,
 Frem med Knipler, slaer ned, naar den sig truende hæver,
 Og dens hvislende Hals opsvulmer: alt skiuler den frygtsom
 Dybt sit Hoved og flyer, mens de midterste Ringe afløses
 Fra den yderste Svans, som langsomme Bugter fremslæber.
- 425 Og i Kalabriens Skove man kiender den rædsomme Slange,
 Som høit løfter sit Bryst, og sin skiellede Ryg sammenruller,
 Og paa sin lange Bug med store Pletter er tegnet.
 Denne, saalænge en Aae fra Kilderne flyder, saalænge
 Jorden af fugtige Vaar er vaad og af regnfulde Sydvind,
- 430 Søger til Damme og der paa Strandbredden lurer, og graadig
 Fylder sit sorte Svælg med Fisk og qvækkende Frøer.
 Men naar Kiæret er tørt, og Jorden sprækker af Hede,
 Springer den op paa det tørre, og dreier de flammende Øine,
 Ængstet af Hede og Tørst, og grusom paa Agrene raser.
- 435 Ikke til søden Søvn paa Marken jeg vilde mig give,
 Eller paa skyggefuld Høi i blomsterfuldt Græs mig henstrække,
 Naar den har kastet sin Hud, og ny og i glinsende Ungdom
 Velter sig, og i sin Hule forlader Æg eller Unger,
 Steil mod Solen opreist, med spillende trekløftet Tunge.
- 440 Dig og Sygdommes Aarsag og Kiendetegn jeg vil lære.
 Faarene heslig af Skab tidt smittes, naar kiølede Pladskregn
 Trænger til Benene ind, og Vinterens graanende Riimfrost.
 Eller naar Sved uaftoet dem efter Klipping vedhenger,
 Eller den stikkende Tornbusk ved Rivt har Huden beskadet.
- 445 Derfor i ferske Floder tidt Hyrderne ret gennembade
 Hele Hiorden, og ganske i Svælget maa Væderen sænkes
 Med sit fugtige Skind, udkastet han svømmer med Strømmen.
 Eller det klippede Faar med bitter Oliebærme

43) Galban: Galbanum, den indtørrede Mælkesaft af *Ferula galbaniflua* og *F. rubricailis* fra Egnen Øst for Aral-Søen og Persien.

44) Otterslangen: Hugorm, *Vebera benus*.

- De besmøre, iblandet med Sølvsfum⁴⁵⁾ og levende Svovel,⁴⁶⁾
 450 Og det idæiske Beeg⁴⁷⁾ og Vox, som lader sig gnide,
 Og det sorte Biergfit,⁴⁸⁾ med Strandløg⁴⁹⁾ og bidende Nysurt⁵⁰⁾
 Dog saa hastig en Hielp man ei Sygdommen skaffer,
 Som naar nogen med Jernet opskiærer de modnede Bylder;
 Thi under Dække det Onde ernæres, og holdes i Live,
 455 Medens Hyrden sig vægrer at række en hielpende Haand til
 Saaret, og ørkesløs sidder, af Guderne Hielp at begiere.
 Ja, naar rasende Smerte anfalder de brægende Hiorde
 Indtil Marven, og de af hidsende Feber hentæres,
 Da det gavnligt ansees, for at lindre den brændende Hede,
 460 Nederst paa Foden at slaae en Aare, at Blodet kan springe,
 Som Bisalterne⁵¹⁾ pleie, og den haardføre Geloner,⁵²⁾
 Naar han til Rhodope⁵³⁾ flygter og til de getiske Ørkner,⁵⁴⁾
 Og sammenløben Melk med Blod af Heste nedsvælger.
 Seer Du et Faar, som afsides i kiølede Skygge sig sniger,
 465 Eller som skødesløs knap berører Planternes Spidser,
 Som gaaer langt bag Flokken, og midt paa Marken sig kaster,
 Medens det græsser, og sildig om Natten alene hjemkommer:
 Strax med Kniven Ulykken Du hemme, før rædselfuld Smitte,
 Naar mindst tænkes, sig blandt den sikre Hob skal udbrede.
 470 Storme ei rase saa tidt paa Havet og gyseligt Uveir,
 Som forskellige Syger blant Qvæget; ei blot de angribe
 Enkelte, men i en Hast den hele Stald de udtømme,
 Haabet og Hiorden tillige og hele Stammen fra Rod af.
 Dette enhver kan erfare, som seer de optaarnede Alper,
 475 Norikums Bierge-Kasteller,⁵⁵⁾ Japidernes Land ved Timavus,⁵⁶⁾
 Disse Hyrdernes fordums Riger, som nu i saa lang Tid

45) Sølvsfum: Sølvglød, Blyilte.

46) Levende Svovel: Den i Naturen forekommende Svovel.

47) Idæiske Beeg: Beg fra Bjerget Ida i Phrygien.

48) Biergfit: Den i Naturen forekommende Asfalt eller Jordbeg.

49) Strandløg: *Scilla maritima*.

50) Bidende Nysurt: Helleborus.

51) Bisalter: Et thracisk Folk ved Floden Strymen.

52) Den haardføre Geloner: Et sarmatisk Folk ved Borystenes.

53) Rhodope: Bjergmasse paa Balkan.

54) Getiske Ørken: Del af Vallakiet og Moldau.

55) Norikums Bierge-Kasteller: Norikum indbefattede Saltzburg, en Del af Østrig Steirmark og Kærnthén.

56) Timavus: Hvor Japiderne boede, nu Landet omkring Brente-Floden i Nærheden af Triest.

- Ere forladte, og Skove, som rundt om øde henligge.
 Her ved Luftens Usundhed engang et sørgeligt Veirligt
 Opstod, og brændte med Høstens den hele smeltende Hede,
 480 Dræbte hver Slægt af Dyr, de tamme saavel som de vilde,
 Og forgiftede Vandet, ja Græsset med Smitte behængte.
 Heller ei Dødens Vej var eens; først Tørsten dem brændte
 Giennem hver Aare, og krymped' de usle Lemmer tilsammen;
 Derpaa en flydende Vædske udrandt i Mængde, og angreb
 485 Alle Been, som opløstes af Sygen, og faldt fra hinanden.
 Ofte ved Alteret stod det Guderne hellige Offer,
 Og mens det hvide Baand den uldene Insul⁵⁷⁾ omgiver,
 Falder det døende ned mellem de nølende Præster.
 Eller hvis det nedsank for Offerkniven i Tide,
 490 Hverken den antændte Indvold paa Alteret brænder, ei heller
 Den raadspurgte Seer deraf kan Gensvar meddele.
 Neppe farves med Blod de anvendte Knive; men Sandet
 Oven paa kun besudles med langsom flydende Edder.
 Nu paa den rigeste Græsgang i Mængde Kalvene bortdøe,
 495 Eller ved fulde Krybber de sørgelig Aanden opgive.
 Nu de venligste Hunde af Rasen anfaldes, og Svinet
 Stønner med hovnende Svælg og qvæles af ængstelig Hoste.
 Selv den seirende Hest sin Konst uheldig forglemmer,
 Græs og Kilder foragter, og med idelig Stampen
 500 Jorden slaer; ned hænge hans Øren, uordentlig Sveed sig
 Trænger frem, som er kold for de Døende, Huden indtørres,
 Er for den følende haard, og Modstand gjør ved at stryges.
 Disse Tegn i Ulykkens de første Dage sig vise;
 Men hvis Sygdommen til det Værre begynder at fremgaae,
 505 Øinene brænde og dybt fra Brystet Aanden opdrages,
 Stundom Sukke opstødes, og af den bestandige Stønnen
 Bugen opspændes; det sorte Blod giennem Næsen sig trænger,
 Og ømt føles i Svælget den hvasse hovnede Tunge.
 Vel det gavnede, giennem et Horn den lenæiske Vædske⁵⁸⁾
 510 Dem at give, det syntes at være den eneste Frelse;
 Men just dette blev snart til Uheld, den styrkende Drik dem
 Giorde rasende: selv nu i den ængstende Døds Kamp
 (Held de Fromme, I Guder, den Galenskab ramme de Onde;)
 De sønderlede med blotte Tænder de knusede Lemmer.

57) Insul: Et uldent Klæde, som med et hvidt Baand blev bundet om Offerdyrets Hoved.

58) Den lenæiske Vædske: En Vin.

- 515 See den rygende Tyr!⁵⁹⁾ I Plovens Aag han nedstyrter,
Og det blodige Skum ham af Munden udfarer, det sidste
Suk han drager; sørgmodig Plovmanden gaaer og afspænder
Hans Medhjælper, som seer bedrøvet den døende Broder,
Og den nedfæstede Plov midt i Arbejdet forlader.
- 520 Ikke den dunkleste Skygge i Skoven, ei græsfulde Enge
Nu formaae at bevæge hans Sind, ei Strømmen, som flyder
Klar som Sølv gennem Stene, og over Marken sig skynder,
Men hans Sider indfalde, de bristende Øine fordunkles,
Og med nedhældende Vægt til Jorden Hovedet synker.
- 525 O, hvad nytter ham nu hans Arbeid, hans gavnrige Idræt?
Hvad, at saa tidt han med Ploven den tunge Jord har omveltet?
Ham ei herlige Retter, ei Bakki massiske⁶⁰⁾ Gaver
Skadede i Træernes Løv, det simple Græs er hans Føde,
Klare Kilder hans Drik og stedse løbende Floder,
- 530 Og ei ængstelig Sorg den nyttige Søvn ham afbryder.
Aldrig før, som der siges, i disse Lande man savned
Køer til Junos Fest⁶¹⁾; den hellige Vogn blev optrukket
Af ulige Bøfler til det rigt prydede Tempel.
Derfor maatte man Jorden med Hakker møisom oprode,
- 535 Selv med Neglene Sæden nedgrave, og raslende Vogne
Trække med taalig Nakke hen over de høieste Bierge,
Nu ei Ulven sin List om Faarestalden udøver,
Eller Hiorden om Natten besniger, en strengere Nød ham
Tæmmer. De frygtsomme Daadyr og de let flygtende Hiorte
- 540 Nu blandt Hundene gaae, og rundt om Husene streife,
Havets utallige Yngel og alle de svømmende Slægter
Skylles, som Skibbrudnes Lig, af Bølgen til nærmeste Strandbred
Og Sælhundene mod Sædvane til Floderne flygte.
Otterslangen ej med sin krumme Hale forsvaret
- 545 Døer, med opreiste Skiæl døer den forskrækkede Hydre.
Luften for Fuglene selv er dræbende, hovedkuls styrte
De fra den høie Sky, hvorunder de Livet tilsætte.
Det forresten ei hjælper forandret Foder at give;
Prøvede Midler kun skade, og Lægerne intet udrette,

⁵⁹⁾ Rygende Tyr: Menes formodentlig, dampende af Sved.

⁶⁰⁾ Bakki massiske Gaver: Fra Bjerget Massikus i Kampagnien.

⁶¹⁾ Køer til Junos Fest: Ved Junos Fest blev den hellige Vogn trukket af hvide Køer.

- 550 Ei Amythaons Melampus⁶²⁾, ei Kiron⁶³⁾, født af Philyra.
Fra det stygiske⁶⁴⁾ Mørke den blege Tisiphone stiger
Op til Lyset, hun Skræk for ved sig og Sygdomme driver.
Raser, og høiere daglig sit gierrige Hoved ophæver,
Af en ynkelig Brølen og Brægen alting genlyder,
- 555 Aærne, og den fortørrede Strandbred og heldende Høie,
Nu hun hobevis Mord anretter, og grusom opdynger
Selv i Staldene de henfaldne forgiftede Aadsler,
Indtil de lærer med Jord dem at dække, i Huler at skiule;
Thi ei Huden til Brug kan nyttes, og Kiødet ei nogen
- 560 Kan med Strømmen bortskaffe, ei heller med Ild ødelægge,
Heller ei det af Sygdom og Smitte fortærede Uldskind
Kan afklippes, og vævet det stinkende Tøj ei kan røres;
Men hvis sig nogen disse anstikkende Klæder iførte,
Da strax brændende Bylder paa alle Lemmer udbrøde,
- 565 Med den hæsligste Sved, og det ei varede længe,
Førend den hellige Ild⁶⁵⁾ de angrebne Ledemod opaad.

62) Melampus: Amythaons Søn, berømt Seer og Vismand, helbredede bl. a. de argiviske Kvinder, der var bleven betagne af Raseri.

63) Keiron: eller Cheiron, den „gode Kentauer“ der var en berømt Læge og Lærer bl. a. for Asklepios, Apollon og Jason, betragtes nogle Steder som Skytsgud for Veterinærmedicinen i Lighed med Asklepios for Humanmedicinen.

64) Stygiske Mørke: Fra dette stiger den blege Tisiphone, en af Underverdenens Furier, daglig tiltager hendes Kæmpeskikkelse, og hvor hendes Syn naar hen, dør alt Liv.

65) Den hellige Ild: Pestagtigt Udslet (Oversætteren).

Korte Beretninger.

Epona.

Epona var den af de gamle Romere tilbedte Gudinde, der var Beskytter af Heste, Æsler, Muldyr og disses Vogtere. Af nogle Forskere er Epona opfattet som en oprindelig romersk Gudinde, mere sandsynlig er dog den Antagelse, at hun er en fremmed indført, sikkert keltisk, Gudinde; denne Antagelse støttes blandt andet paa selve

Fig. 1.

Navnet, Epona, der skulde komme af det keltiske Ord „epo“, der betyder Hest. Den største Part af Eponaafbildninger og Inskriptioner om hende stammer da ogsaa fra Gallien, Donaulandene, Lotringen,

Schweitz og Ungarn. Nogle Afbildninger paa gammelgalliske Mønter har man ment at kunne tyde som værende Epona.

Dyrkelsen af Epona indførtes til Romerriget af de romerske Soldater. I Italien havde man adskillige Eponabilleder paa Cirkusbygningerne. Over Staldindgangene brugte man at sætte Inskriptioner, der hentydede til Gudinden, paa Hovedbjælken. Ved festlige Lejligheder smykkedes disse Billeder og Inskriptioner med Blomster.

I de fleste Tilfælde fremstilles Epona i en Kvindes Skikkelse, klædt i et foldrigt Gevandt og gerne omgivet af Heste eller Æsler som hun kærtegner og rækker Foder. Der bringes her nogle Gengivelser af Eponafremstillinger.

Fig. 2.

Fig. 1 er et overordentlig smukt og karakteristisk, man kan vel næsten tillade sig at sige stemningsfuldt, Maleri, der stammer fra en romersk Cirkus. Gudinden sidder paa en Art Tronstol, omgivet af 4 Heste eller Muldyr, der æder af Foderet, hun har liggende paa sit Skød, medens Gudinden kærtegner Dyrene. Fig. 2 er en Marmorstatuette fra Rom, hvor Epona sidder omgivet af et Føl paa hver

Side som hun stryger ned ad Halsen. Endelig viser Fig. 3 en lille i Sten hugget Eponagruppe. Gudinden sidder flankeret af 2 Æsler. I sin høje Haand holder hun en Offerskaal, i den venstre en Stok, muligvis skal det være en Fakkell. Illustrationerne er taget fra W. H. Roscher: Ausfüliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie. Leipzig 1884—1890.

Philip Hansen.

Fig. 3.

Professor Abildgaards Middel mod Tandpine.

I „Den kongelig privilegerede Viborger Samler“ for 16de Februar 1801 staar der:

„Professor P. C. Abildgaard har opdaget følgende Middel mod Tandpine: Man gnider en spansk Flue mellem Fingrene, bortvisker Støvet og holder Fingeren til Tandens. Flere Erfaringer har vist, at Smerterne derved i Øjeblikket standses.“

(Af Kristen Klastups efterladte Notater.)

„Telefon til Dyrslægen“.

Roman af A. M. Roothaert.

„Telefon til Dyrslægen“ er en Roman af en hollandsk Forfatter A. M. Roothaert. Bogen er godt fortalt med levende og interessante Personer, f. Eks. Raadmanden Van der Kalck med de mange „Ben“. Et ikke ukendt Fænomen herhjemme.

Hovedpersonen, Dyrslæge Vlimmen, har, tiltrods for, at han er et sundt og nærmest robust Mandfolk, haft det Uheld at blive gift med en Pige, som paa Grund af religiøst Hysteri værger sig ved en normal Opfyldelse af sin Ægteskabspligt. Dyrslægens Kamp med den katolske Gejstlighed for at faa sit Ægteskab kendt ugyldigt giver et Billede af et pengegrisk, snæversynet og bigot Samfund. Som et ekstra Krydderi beskyldes den iøvrigt ikke uskyldige Dyrslæge (jævnfør Lonieka) for at have besvangret en af sine Tjenestepiger. Dette Forhold reddes han dog lykkeligt ud af til stor Ærgrelse for Byens Sladrekællinger af begge Køn.

Det, der særligt interesserer i denne Forbindelse, er, at Hovedpersonen er praktiserende Dyrslæge, og Forfatteren har med indgaaende Kendskab og megen Forstaaelse skildret Episoder af hans Gerning saaledes, at det virkelig er bleven et spændende litterært Stof, hvilket er bemærkelsesværdigt, da Dyrslægerne, saavidt Anmelderen ved, ellers kun er bleven benyttet som zünftige eller snurrige Bipersoner, uden nogen Indtrængning i Dyrslægegerningens Væsen eller samfundsmæssige Betydning.

Nogle af Beskrivelserne synes dog lidt ejendommelige, f. Eks. Fødselshjælpen, der er fortalt om (Side 23—30). Efter den indledende Beskrivelse maatte den være indiceret til Embryotomi, som tiltrods for Dyrslæge Vlimmens store Dygtighed og Kendskab til Tygesens Embryotom hævdes at være: „et af Dyrslægens ubehageligste Hverv — for det meste betyder det to Timers umenneskeligt Slid.“ Ligeledes falder Omtalen af Dyrslæge Schmidt, Kolding, „der galede sin Opdagelse ud fra alle Tage“ os noget for Brystet. Dyrslæge Schmidt var jo usandsynlig beskeden. De to store danske Navne: Schmidt og Tygesen er dog nævnt med den Hæder, de fortjener.

Selv om der saaledes kan være Indvendinger, er der alligevel den helt rigtige „Dyrslægeduft“ over Skildringerne.

Her er hele Skalaen: Tjenestepigernes mærkelige Opfattelse og Beskrivelse af Forretningernes Karakter. Overvældende Arbejde og stille Perioder. Dag- og Nature med hasarderet Automobilkørsel.

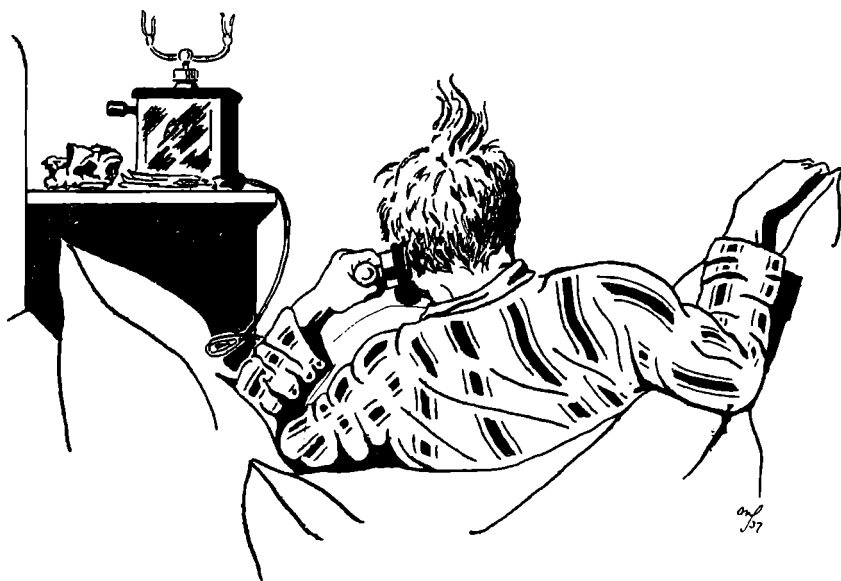
Heldigt udførte Operationer og Glæden derved. Indgaaende er der berettet om brutale Slagtere, snedige og træge Bønder; men der er ogsaa fortalt hjertevarmt om de fattige Pietje Mulders og deres dybe Sorg, naar deres Dyr var syge.

Forfatteren har, synes det mig, levet sig mærkelig intenst ind i en praktiserende Dyrlæges Arbejde og Millieu, og han har fundet, at dette Arbejde er: „svært behændighedskrævende i de afsides liggende Staldes Mørke for liden Løn og endnu mindre Paaskønnelse“. Men dog „en stræng, ærlig og smuk Gerning“.

Disse Ord kan ogsaa varme en dansk Dyrlæges Hjærte.

Bogen giver et godt Kendskab til hollandske Dyrlægers Arbejde og Vilkaar, som ikke synes at være meget forskellige fra de danskes, og den understreger paa overbevisende Maade, at Dyrlægernes Arbejde saavel det praktiske som det hygiejniske er af fundamental Betydning for et Samfunds Økonomi.

J. P. Nielsen.

MINNEMORIAL

DANSKE DYRLÆGER DØDE 1940.

VED OVERDYRLÆGE V. MØRCH-SØRENSEN, HORSENS,

CARL CHRISTIAN EMANUEL MADSEN. — Død 4. Januar, 81 Aar gammel.

1908

Som Søn af Smedemester Christian Madsen og Hustru Anne Kirstine, født Christensen, blev Madsen født $\frac{6}{2}$ 1858 i Odense. Efter at have været ansat en Tid paa Sagførerkontor i sin Fødeby, blev han $\frac{24}{8}$ 1876 indskreven ved Veterinærskolen og fik 1881 Dyrlægeeksamen.

De første Aar efter Eksamen praktiserede Madsen i Stenstrup paa Fyn, og var fra $\frac{19}{7}$ — $\frac{3}{10}$ 1882 Reservedyrlæge ved 1. Artilleriregiment. November 1886 nedsatte han sig i Knebel paa Mols. Her praktiserede han til 1922 og havde desuden den lokale Kødkontrol. September

1924 flyttede han fra Knebel til Næstved, hvor han tog smaa Vikariater for Omegnens Dyrlæger indtil en Øjensygdom hindrede ham i at praktisere.

I Knebel sad Madsen en Tid omkring Aarhundredskiftet i Skolekommissionen.

Den $\frac{22}{4}$ 1887 blev Madsen viet til Otilia Rebekka Ottosen, født i Stenstrup $\frac{2}{9}$ 1864 som Datter af Skræder Peter Ottosen. De fik fire Døtre. Fru Madsen afgik ved Døden $\frac{1}{1}$ 1936.

Madsen var en middelhøj, kraftig Mand, der sindsligevægtig og rolig var i Besiddelse af baade Lune og stor Sans for Humor. Han havde mange Venner overalt, hvor han færdedes.

Paa Næstved Kirkegaard ligger Madsen begravet.

LAURITZ RAMVAD. — Død 4. Februar, 57 Aar gammel.

ca. 1930

Ramvad var Søn af Sognefoged og Gaardejer Jes Rasmussen i Vester Aaby og Hustru Mine, født Kragegaard, og blev født den $3/9$ 1882. Han var først ved Landvæsenet i to Aar, inden han begyndte at læse til Præliminæksamen. Den $31/8$ 1901 blev han indskreven ved Veterinærskolen og blev Dyrlæge 1906.

Efter forskellige Assistentstillinger nedsatte han sig samme Aar i Svendborg. I 1907 var han Underdyrlæge ved 2. Artilleriafdeling $29/7$ — $12/9$ og ved Garderhusarregimentet $13/9$ — $23/10$. 1910 flyttede han til Ærø og 1914 til Ringø, hvor han praktiserede til sin Død, han

var desuden kontrollerende Dyrlæge ved den kommunale Kød- og Mælkekontrol. I 1916 var Ramvad en kort Tid, $13/8$ — $1/9$, Reservedyrlæge ved 4. Dragonregiment.

Ramvad har skrevet en Afhandling om Tuberkulinreaktionernes Bedømmelse og Aarsag, som i 1928 blev prisbelønnet af Jubilæumsfonden, desuden har han i Tidens Løb skrevet forskellige Indlæg i Dagspressen, specielt angaaende Tuberkulosebekæmpelsen. Det skyldes Ramvads Initiativ og ukuelige Energi, at Bekæmpelsen af Kvægets Tuberkulose, som var stagneret, atter kom i Gang. Han foreslog 1916 den mejerikredsvise Bekæmpelse, hvis Betydning for det heldige Udfald ikke let kan overvurderes, og saa 1920 sin Tanke virkeliggjort.

Med Emmy Johanne Tanggaard, som er Datter af Buntmager Tanggaard og blev født i Svendborg $5/8$ 1888, blev Ramvad gift $14/7$ 1910. De fik 2 Sønner, hvoraf den ældste er Dyrlæge.

Ramvad var Idealist, gik aldrig paa Akkord. Han forfægtede sine Idéer med næsten fanatisk Iver. Som den begavede og dygtige Dyrlæge, han var, kunde han i Perioder arbejde saa at sige Døgnet rundt for fuld Kraft.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening findes 23. Aargang, Side 175, Mindeord af Philip Hansen og i Maanedsskrift for Dyr-læger, Bind 51, Side 605 af St. Friis. Den lokale Dagspresse bragte ligeledes Nekrologer.

Ramvads Urne er nedsat paa Svendborg Kirkegaard.

CHRISTEN RASMUSSEN CHRISTENSEN. — Død 20. Februar, 70 Aar gammel.

ca. 1895

I Haarby ved Skanderborg blev Christensen født $18/6$ 1869. Han var Søn af Husejer og Skovarbejder Niels Ditlev Christensen og Hustru Ane, født Jensen.

Christensen var som ganske ung ved Landbruget, men kom efter Præliminær-eksamen paa Herredskontoret i Skanderborg; derfra gik han over til Mejeri-bruget. Da han efter endt Læretid her ingen Plads kunde faa, begyndte han $22/8$ 1894 paa Veterinærstudiet og blev 1899 Dyrlæge. 1899—1907 praktiserede Christensen paa Læsø, 1907—1909 var han Assistent hos Larsen, Frederikshavn,

og 1909 nedsatte han sig i Lunderskov. Her praktiserede han til August 1939.

Den $30/7$ 1899 blev Christensen gift med Juliane Elisabeth Hansen, født $23/7$ 1871 i Kværrede, Sjælland, som Datter af Parcellist Hans Jensen og afgaaet ved Døden $21/9$ 1939. De fik fire Døtre og tre Sønner, hvoraf kun de to er i Live.

Christensen var en lille, stille Mand, et Hjemmemenneske, beskeden i sin Færd. Han passede sin Praksis med stor Flid og havde en uendelig Taalmodighed med sine Patienter. Nærmest alvorlig i det daglige, kunde han dog især som yngre blive ivrig i en Diskussion. Han havde sine egne Meninger om mange Ting, var helt igennem reel og rettænkende og meget afholdt.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening har Fisker skrevet Nekrolog, 23. Aargang, Side 176. I den lokale Dagspresse fandtes ogsaa Mindeord.

Christensen ligger begravet paa Skanderup Kirkegaard ved Lunderskov.

FRANDS CHRISTIAN JØRGENSEN BAY. — Død 29. Marts, 55 Aar gammel.

1936

Den $12\frac{1}{6}$ 1884 blev Bay født paa Nymandsgaard i Majbølle ved Guldborg, Lolland, hvor hans Fader var Gaardejer Hans Frederik Jørgensen Bay. Moderen hed Maren, født Christensdatter.

Før Bay $9\frac{1}{2}$ 1906 blev indskreven ved Veterinærskolen, havde han været ved Landbruget og var i 1905 blevet Landbrugs-kandidat, 1909 blev han Dyrlæge.

Indtil Februar 1910 var Bay Assistent hos Okkels, Nykøbing F., ved baade Praksis og Slakteri, derpaa tog han, indtil November s. A., forskellige Vikariater for Kolleger her i Danmark og i Syd-

sverrig og blev saa Assistent hos Koch, Saksøbing. Juli 1911 overtog han Kochs Praksis, 1924 ansattes han som Dyrlæge ved Saksøbing Kommunes Kødkontrol, og fra 1926 var Bay Slagtehusdyrlæge og, efter at Mælkekontrol var indført paa hans Initiativ, Mælkekontrollør i Saksøbing. Han døde midt i Arbejdet.

Bay sad i Dyrlægeforeningen for Lolland og Falsters Bestyrelse 1926—1932, det sidste Aar som Formand. Fra 1918 var han desuden Dommer for Hingste ved Østlollands Landboforenings Dyrskuer, og i Saksøbing kommunale Vælgerforening var han en Tid Næstformand, derefter Formand 1924—1925, men maatte nedlægge Hvervet paa Grund af Travlhed.

Sammen med sin Svoger, Overlæge, Dr. med. Vogt-Møller har Bay skrevet: Om Behandling af Sterilitet hos Køer med Hvedekimolie (E-Vitamin). Altid til Raadighed, naar videnskabelige Undersøgelser skulde i Gang, hjalp han Axel Thomsen med Kastningsundersøgelser hos Dyrlæger og Staldpersonale samt Vaccinationsforsøg med Abortkultur hos Kalve.

Den $21\frac{1}{6}$ 1911 blev Bay gift med Anna Hansen, født $21\frac{1}{5}$ 1891 i Langaa, Jylland, som Datter af Kaptajn J. Hansen. I Ægteskabet er der en Datter og to Sønner.

Frands Bay havde et lyst Smil og en munter Hilsen, der som hans store Hjælpsomhed sprang ud af et sundt, beskedent, kærligt Sind. Stout af Skikkelse var han en dygtig, energisk Dyrlæge, en betydelig Arbejdskraft med Plan og Orden i sit Virke. Han var en munter

Kammerat og god Kollega, der kunde ofre alt for Hjem, Kone og Børn.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening har Søren Mondrup skrevet Nekrolog, 23. Aargang, Side 213.

Bay ligger begravet paa Sakskøbing Kirkegaard.

SIGURD CHRISTIAN ILLUM-JØRGENSEN. — Død 11. Maj, 40 Aar gammel.

ca. 1935

Illum-Jørgensen blev født i København $22/6$ 1899. Hans Forældre var Hovmester Anders Jørgensen og Hustru Agnes, født Illum. Den $3/4$ 1916 blev han indskreven ved Veterinærskolen og tog Dyr lægeeksamen 1920.

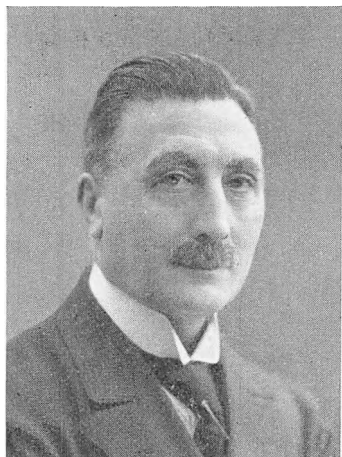
Sommeren 1920 var Illum-Jørgensen Assistent i Nysted, men tog til Sandviken i Norge i Efteraaret. Om Foraaret 1921 var han i Ulstrup, Jylland, saa igen i Norge, først i Blaker og derefter i Lille Strøm om Sommeren, hvorpaa han en kort Tid var Vikar paa Esbjerg Svineslagteri. Efteraaret 1921 tog han atter til Sandviken som Assistent og blev December s. A. Distriktsdyrlæge i Farsund, Norge. April 1923 nedsatte han sig i Bandholm paa Lolland og praktiserede her til sin pludselige Død, forårsaget af en Infektion ved Efterbyrdsafløsning.

Illum-Jørgensen blev $23/8$ 1922 gift med Clara Anna Edel Nielsen, født $5/10$ 1899 som Datter af Trafikkontrollør ved Københavns Sporveje, C. Nielsen. I Ægteskabet er der en Søn.

Grundig, pligtopfyldende og samvittighedsfuld var Illum-Jørgensen levende interesseret i sin Gerning. Kendt som en dygtig, koldblodig Operatør, sad han inde med stor faglig Indsigt. Med sit jævne, stille Væsen var han en trofast, hjælpsom og gæstfri Kollega.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 23. Aargang, Side 291, har J. M. Jensen skrevet Nekrolog. Illum-Jørgensen ligger begravet paa Bandholm Kirkegaard.

HANS PETER NIELSEN. — Død 13. Maj, 78 Aar gammel.

1920

I Vester Egede ved Haslev blev H. P. Nielsen født $2\frac{1}{9}$ 1861 som Søn af Gaardejer Jacob Nielsen og Hustru Maren Kirstine, født Knudsen. Han var først ved Landvæsenet i 3 Aar, men tog efter at være indskreven paa Veterinærskolen $\frac{4}{2}$ 1881 Dyr lægeeksamen $\frac{3}{5}$ 1885.

Lige efter Eksamen rejste H. P. Nielsen til Malmø for at vikariere, men maatte hurtigt hjem igen som Underdyrlæge ved 1. Artilleriregiment $20\frac{1}{7}$ — $2\frac{1}{9}$ og ved 4. Dragonregiment $\frac{3}{9}$ — $\frac{3}{10}$ 1885. Den $\frac{1}{1}$ 1886 udnævntes han til Reserverdyrlæge ved 4. Dragonregiment i Næstved og fungerede som saadan til $\frac{1}{4}$ 1887, da

han blev Assistent ved Veterinærskolens ambulatoiske Klinik. Juli 1889 gik H. P. Nielsen over til Veterinærpolitiforretningerne ved Skolen, og December 1898 nedsatte han sig som praktiserende Dyr læge i København med Bopæl paa Nørrebrogade. Her drev han til sin Død en udbredt, først og fremmest Heste-Praksis. Fra 1898 var han desuden tilsynsførende Dyr læge med De danske Vin- og Konserverfabrikker.

H. P. Nielsen blev 1895 knyttet til Det danske Travselskab som officiel Dyr læge og Konsulent, disse Hverv nedlagde han 1937 og valgtes da til Medlem af Travsportens Overvoldgiftsret. Han har utvivlsomt sat sit Præg paa denne Sports hele Udvikling her i Landet. Han var ogsaa Lærer ved Travtræner-Skolen.

1890 foretog H. P. Nielsen med offentlig Støtte en Studierejse til Tyskland for at studere Mund- og Klovesyge samt Oksens ondartede Lungesyge. Senere har han aflagt kortere Besøg ved Veterinærskoler i England, Frankrig, og Tyskland. To Gange, 1905 og 1921, blev han af Travselskabet udsendt til Amerika for at købe Avlsdyr.

I Københavns Dyr lægeselskab beklædte H. P. Nielsen Formandsposten 1915—1922, 1923—1924 var han Medlem af Den danske Dyr lægeforenings Bestyrelse 1916 blev han Næstformand for Dyr lægernes Understøttelsesforening og 1930 Formand, hvilket han var til sin Død. Han sad i Statshingsteskuernes Dommerkomité til dens Ophør, var Dommer ved Traver-Skuerne og Medlem af Banedommerkomitéen. 1932—1939 var han Næstformand i Husdyrvoldgiftsretten. Igennem

mere end 20 Aar virkede han som Censor ved Eksamen i Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles kirurgiske og medicinske Klinik.

Den $24/3$ 1937 blev H. P. Nielsen udnævnt til Ridder af Dannebrog.

I Maanedsskrift for Dyr læger, 8. Bind, Side 401, har H. P. Nielsen, sammen med St. Friis og C. O. Jensen, skrevet en større Afhandling om forebyggende Serumbehandling mod Hestens Lungesygge, i 9. og 37. Bind samt i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 1. og 14. Aargang, desuden kliniske Meddelelser.

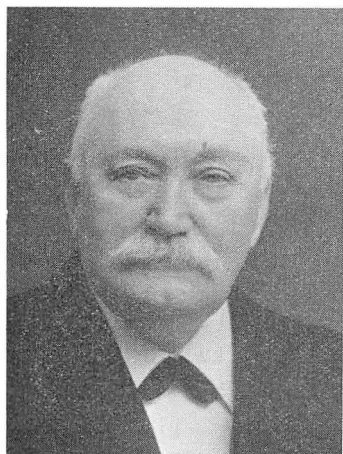
H. P. Nielsen blev $10/6$ 1890 viet til Marie Catharine Moltzen, født $24/5$ 1869 i Korsør, som Datter af Toldinspektør Moltzen, og afgaaet ved Døden $8/4$ 1928. De efterlader sig to Sønner, hvoraf den ene er Dyr læge.

Med sin Dygtighed, Elskværdighed og selvfølgelige Myndighed var H. P. Nielsen den ideelle praktiserende Dyr læge. Han var en nobel Mand, god og hjælpsom, med et godt Humør, stærkt interesseret i Foreningslivet og Standens Vel. Beskeden i sin Færd var han afholdt og velset overalt.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 23. Aargang, Side 273, har Axel Thomsen, og i Maanedsskrift for Dyr læger, Bind 52, Side 131, Svend Larsen, skrevet Nekrolog. Dagspressen bragte ligeledes ved hans Død som saa ofte før hædrende Omtale.

H. P. Nielsens Urne er nedsat i St. Petri Kapel i København.

THOMAS KRISTIAN JESSEN. — Død 20. Maj, 73 Aar gammel.

1937

Jessen blev født $26/4$ 1867 i Gjødsvang, Tistrup Sogn, mellem Varde og Ølgod. Hans Forældre var Gaardejer Jes Kristensen og Hustru Ane Marie, født Hansdatter.

Den $25/8$ 1884 blev Jessen indskreven ved Veterinærskolen og tog 1888 Dyr lægeeksamen. Samme Efteraar nedsatte han sig som den første praktiserende Dyr læge i Ølgod og fik her en meget stor Praksis. 1892 var han Underdyrlæge ved 1. Artilleriregiment $19/7$ — $2/9$ og ved 5. Dragonregiment $3/9$ — $3/10$. 1928 gik Jessen i Samarbejde med sin Svigersøn, og overdrog 1935 Praksis til ham.

I Ølgod var Jessen med til at stifte

Borgerforeningen ¹⁰/₁₁ 1903 og sad i dens første Bestyrelse. ¹⁵/₃ 1910 var han ligeledes med til at stifte Ølgod Venstreforening, her blev han først Næstformand og sluttelig Formand 1915—1917. 1928 blev Jessen Æresmedlem af Ølgod Borgerforening. ²⁶/₄ 1937 udnævntes han til Ridder af Dannebrog, og blev paa samme Dag, sin 70 Aars Fødselsdag, Æresmedlem af saavel Ribe som Ringkøbing Amts Dyr lægeforeninger.

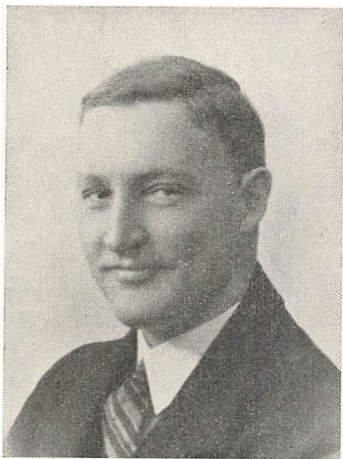
Den ¹/₆ 1888 blev Jessen gift med Henriette Petrea Tange, Datter af Gæstgiver P. J. Tange og født i Vordingborg ²³/₃ 1863. I Ægteskabet er der seks Døtre og to Sønner, hvoraf den ældste er Dyr læge. Fru Jessen afgik ved Døden ²³/₁ 1934.

Stor, bred og stærk med et Jernhelbred levede Jessen en praktiserende Dyr læges slidsomme Liv. Som en ubestridelig Dygtighed, en værdig, fin og hjælpsom Kollega, var han med til at skabe Agtelse og Tillid for sin Stand, hvis Ære han satte højt. Hans Hjem var gæstfrit og harmonisk, han selv afholdt, agtet og anset.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 23. Aargang, Side 292, har Anthonius skrevet Nekrolog. Den lokale Presse bragte ligeledes Mindeomtale.

Jessen ligger begravet paa Ølgod Kirkegaard.

KAI WINDING. — Død 19. Juni, 45 Aar gammel.

1938

Den ⁷/₄ 1895 blev Kai Winding født i Broust i Hanherred. Dyr læge Vilhelm Winding og Hustru, A., født Winding Hansen, var hans Forældre.

I 1913 fik han Eksamen artium, blev ²/₉ samme Aar indskrevet ved Veterinærskolen og tog 1919 Dyr lægeeksamen. Juli—Oktober 1919 var Winding Assistent hos Jørgensen, Hammel, men tilbagekøbte saa sin Faders Praksis og Gaard i Broust, som ved Faderens Død 1908 var blevet afhændet. Her praktiserede han og drev ved siden af et mønsterværdigt Land- og Havebrug med stor Frugtavl, til en brat Død rev ham bort.

I 18 Aar var Winding Medlem af Sundhedskommissionen i Broust. 1932 stiftede han en lokal Jagtforening og sad som dens Formand i 4 Aar. I Dansk Jagtforening var han Bestyrelsesmedlem i 10 Aar.

Fra Marts 1933 til Marts 1939 var han Kasserer i Broust Handels- og Haandværkerforening.

Winding blev $^{10}/_{12}$ 1919 gift med Hertha Larsen, født i Aalborg $^7/_9$ 1897 som Datter af Cementfabrikant Larsen. De fik tre Sønner, hvoraf den ældste læser til Dyrslæge.

Høj og rank, med et stille, roligt, vindende Væsen indgød Winding med sin Dygtighed, sin Omhu og sit klare Blik Tillid overalt. Han svigtede aldrig, som den mandige, noble Personlighed, han var, blev han agtet og respekteret. For ham var Hjemmet det centrale, men han elskede at færdes i Naturen som Jæger og kunde med sin hjertelige Latter være den gladeste blandt de glade.

I Medlemsblad for Den danske Dyrslægeforening, 23. Aargang, har E. Toussieng paa Side 378 og N. Hvolbøl paa Side 403 skrevet Mindeartikler. Den lokale Presse bragte ogsaa Nekrologer.

Kai Winding blev som den første begravet paa Broust nye Kirkegaard, der er anlagt paa en Del af hans Fædrenegaards Jord.

MADS ANDERSEN. — Død 20. Juni, 71 Aar gammel.

1931

Som Søn af Husmand Rasmus Andersen og Hustru Maren Kirstine, født Madsen, blev Andersen født $^3/_4$ 1869 i Saaby ved Horsens. Forældrene døde begge da han var i 7 Aars Alderen, og han maatte tidligt ud at tjene. I 1885—86 var han paa Højskole, 1887 aftjente han sin Værnepligt ved Artilleriet. Derefter tog han Plads som Købmandskarl i København og læste samtidig til Præliminæreksamen. $^{23}/_8$ 1890 blev han indskrevet ved Veterinærskolen og fik 1895 Dyrslægeeksamen. 1896 nedsatte Mads Andersen sig som praktiserende Dyrslæge i Brødstrup mellem Horsens og Silke-

borg, og 1921 fik han Kødkontrollen (§ 2). 1939 afstod han sin Praksis.

I Maanedsskrift for Dyrslæger, Bd. 19, har Andersen skrevet om Fedtlever hos Kvæget. Afhandlingen blev 1907 prisbelønnet af Jubilæumsfonden. Om Smitteforhold ved Mund- og Klovsyge har han Artikler i Medlemsblad for Den danske Dyrslægeforening 1926 og 1932.

Den $20/2$ 1901 blev Andersen gift med Ane Sofie Sørensen, Datter af Bagermester L. Sørensen og født i Skanderborg $21/6$ 1876. I Ægteskabet er der tre Døtre og een Søn.

Mads Andersen var en grundig, bestemt og nidkær Mand. I Besiddelse af en egen udpræget Selvstændighed var han aldrig bange for at sige sin Mening, som han holdt fast ved til det yderste, mødte han end den stærkeste Modstand. Med sin ukuelige Vilje og Energi har han gjort et stort Arbejde baade i Tuberkulosebekæmpelsen og Granskningen af Mund- og Klovsygens Smitteveje.

Ved hans Død bragte den lokale Presse Nekrologer. Mads Andersen ligger begravet paa Ring Kirkegaard.

SØREN GEORG ENGELBRECHT THOMSEN. — Død 15. Juli, 37 Aar gammel.

1938

Engelbrecht Thomsen blev født i Neksø $30/12$ 1902. Han var Søn af Lærer, cand. theol. Peter Thomsen og Hustru, Jenny, født Jensen. Den $30/8$ 1922 begyndte han at studere paa Veterinærskolen og blev 1928 Dyrslæge.

1928—1929 havde Engelbrecht Thomsen forskellige Vikariater. 1929—1930 var han Assistent hos Rich. Møller, Høng, 1930—1931 hos Bech, Løgstør, og 1931—1932 hos Vandrup-Nielsen, Svenstrup, Jylland. Maj 1933 nedsatte han sig i Pedersker, Bornholm, som praktiserende Dyrslæge og virkede her til sin Død.

Den $24/3$ 1940 blev Engelbrecht Thomsen gift med Hedvig Michelle Kaas, født paa Kaasegaard, Poulsker, $28/12$ 1909 som Datter af Gaardejer Chr. Kaas. Ægteskabet er barnløst

Engelbrecht Thomsen var en rolig, høj og slank Mand med baade Lune, Humor og Sans for Ironi, som han kunde give en stilfærdig, kultiveret Form. Han interesserede sig for at tegne, modelerede ogsaa lidt og skrev smaa vittige Indlæg i Dagbladene, baade Prosa og Vers. Han holdt meget af at sidde og „sludre“ med sine Medmennesker.

Paa St. Pouls Kirkegaard, Sydøstbornholm, ligger Engelbrecht Thomsen begravet.

NIELS PEDER NIELSEN. — Død 19. Juli, 59 Aar gammel.

ca. 1930

I Tressebølle, Snøde Sogn, Langeland, blev N. P. Nielsen født $18/4$ 1881. Hans Forældre var Gaardejer Mads Nielsen og Hustru Boline, født Petersen,

Efter at have arbejdet en kort Tid ved Landbruget og senere ved Havebruget, kom Nielsen $2/9$ 1901 paa Veterinærskolen og blev 1907 Dyr læge. Samme Aar aftjente han sin Værnepligt som Underdyrlæge ved 2. Art. Afd. $29/7 - 12/9$ og ved 1. Art. Afd. $13/9 - 12/10$. Til Januar 1909 havde han forskellige Assistentstillinger, blandt andre hos Larsen, Frederikshavn, og Ulf-Møller, Hobro. Fra Januar 1909 til Efteraaret 1912 var han

Assistent ved Kødkontrollen i Slagelse og derefter til Efteraaret 1913 konstitueret Slagtehusinspektør i Vejle. Oktober 1913 blev N. P. Nielsen Stadsdyrlæge i Fredericia, hvilken Stilling han beklædte til sin Død. $13/11$ 1916 til $14/2$ 1917 var han Reservedyrlæge ved 4. Art. Afd.

Nielsen blev $9/5$ 1914 gift med Gudrun Petersen, Datter af Møller P. Petersen, og født i Svendstrup ved Næstved $16/9$ 1890. De fik to Døtre og een Søn.

En kundskabsrig Dyr læge og dygtig Kødkontrollør var N. P. Nielsen. Med sit store Hjerte var han en enestaaende Far for sine Børn og sit Hjem.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 23. Aargang, Side 473, har I. B. Bech skrevet Nekrolog.

N. P. Nielsen ligger begravet paa Trinitatis Kirkegaard i Fredericia.

VILHELM CHRISTENSEN. — Død 26. Juli, 66 Aar gammel.

Den $10/7$ 1874 blev Vilhelm Christensen født i Frerslev, Haslev Sogn, som Søn af Forpagter Hans Christensen og Hustru Marie Caroline, født Larsen.

Indskreven ved Veterinærskolen $27/4$ 1892 fik Christensen Dyr lægeeksamen 1899. En kort Tid var han Vikar hos Rasmus Sørensen, Horsens, men nedsatte sig Juli 1899 i Frerslev, hvor han praktiserede

til Februar 1909, da han flyttede til Haslev. Her virkede han til sin Død. Han havde ved Siden af Praksis Kødkontrollen i Testrup Kommune og var Vikar for Dyrlægerne paa Haslev Andels-Svine-slagteri. $24/7-8/10$ 1900 var Christensen Underdyrlæge ved 1. Art. Afd.

1931

I Frerslev forpagtede Vilhelm Christensen ved sin Nedsættelse „Frerslev Møllegaard“ under Bregentved Gods og drev den, til han flyttede til Haslev.

Den $4/5$ 1900 blev Christensen viet til Hansigne Cecilie Hansen, født $5/11$ 1878, og Datter af Gaardejer H. J. Hansen i Uggerløse. De fik en Datter og to Sønner, men disse to døde begge som Børn samtidig af Difteritis.

Vilhelm Christensen var en stille Hjemmets Mand med beskedne Fordringer til Livet, trods Modgang bevarede han sit gode Humør og karakteristiske Lune.

Dyrlægepraksis havde hans store Interesse, men han interesserede sig ogsaa for Sprog og Musik. Han var tidligt med i Tuberkulosebekæmpelsen og sparede aldrig sig selv. Cyklen var, uanset Aarstid og Vejr, hans mest benyttede Befordringsmiddel. Meget afholdt, var han en Mand, man kunde stole paa.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 23. Aargang, Side 447, har Kr. Kristensen skrevet Nekrolog.

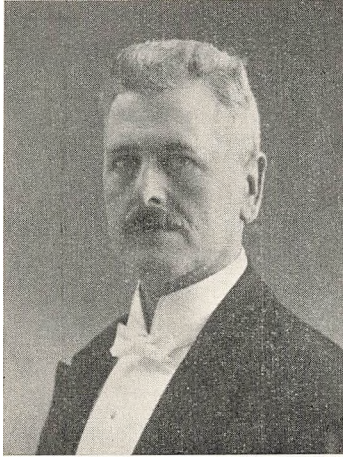
Vilhelm Christensen ligger begravet paa Haslev Kirkegaard.

JAKOB JULIUS HØRLYK. — Død 29. Juli, 68 Aar gammel.

Hørlyk blev født i Serridslev Skole ved Horsens $19/6$ 1872, hvor hans Fader, senere Sognepræst, Niels Peter Hørlyk, den Gang var Lærer, Moderen hed Julie, født Schjøtt.

1888 meldte Hørlyk sig som frivillig Lærling i Marinen, da han vilde være Søofficer. Vinteren 1888—89 var han med Krydserkorvetten „St. Thomas“ paa Togt til Spanien og Middelhavet, men efter en Blindtarmsoperation med tilstødende Bughindebetændelse maatte han opgive Søvejen og kom $29/8$ 1890 paa Veterinærskolen, hvorfra han blev Dyrlæge 1895. 1895—1920 praktiserede Hørlyk i Starup

ved Kolding, 1898 var han $^{24}/_7$ — $^{12}/_9$ Underdyrlæge ved 2. Art. Afd. og $^{13}/_9$ — $^8/_{10}$ ved 3. Dragonregiment. 1920 flyttede han til Kolding, hvor han praktiserede til sin Død, samtidig var han assisterende Dyr-læge ved Eksportmarkedet.

1921

I Vejle Amts Dyr-lægeforening blev Hørlyk Bestyrelsesmedlem $^{20}/_{10}$ 1918, Efteraaet 1919 blev han Formand og sad som saadan til Efteraaet 1924. $^{13}/_{10}$ 1929 indvalgte han atter i Bestyrelsen, men udtraadte efter eget Ønske Efter-teraaet 1931. Han var Medstifter af Danske Lægers og Dyr-lægers Motorfor-sikring og her Medlem af Bestyrelsen til sin Død. I Kolding Sejlklub var Hørlyk i en kortere Periode Medlem af Besty-relsen, 1930 stiftede han Klubbens Ju-niorafdeling, og var dens Formand saa længe Helbredet tillod det.

Den $^{11}/_8$ 1896 blev Hørlyk gift med Anna Lau, født $^{11}/_8$ 1873 paa Bornholm som Datter af Proprietær Lau, men fra sit 13. Aar forældreløs Pleje-datter af Pastor Hasle, Gloslunde paa Lolland. I Ægteskabet er der to Døtre; deres Mor døde $^{26}/_9$ 1907. Den $^{18}/_4$ 1910 indgik Hørlyk Ægteskab med Märtha Lagerberg, Datter af Rektor Lagerberg, Stockholm, og født $^{22}/_7$ 1883. De fik en Søn, den $^1/2$ 1937 mistede Hørlyk sin anden Kone.

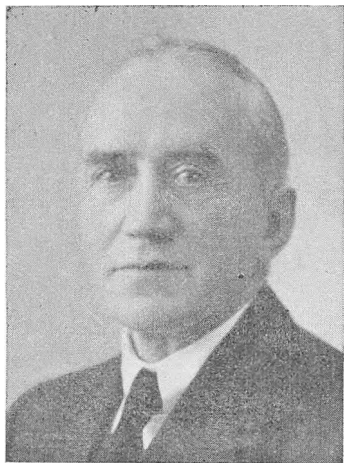
Usædvanlig munter og jovial med en levende Interesse for sit Fag var Hørlyk en rask, stout Mand, der fordrede meget af sig selv og andre. Bag en noget barsk Fremtræden havde han et varmt følende Hjerte, han var umistænksom, generøs og hjælpsom til det yderste. Han kunde sige sin uforbeholdne Mening og nød stor Tillid. Hørlyk var begejstret Sejlsportsmand, men havde gennem Tiderne dyrket baade Fodbold, Tennis, Jagt og Fiskeri. For Kunst interesserede han sig ogsaa og øvede den selv som Amatør.

I Medlemsblad for Den danske Dyr-lægeforening, 23. Aargang, Side 473, har L. J. Lauritsen skrevet Nekrolog, den lokale Presse bragte ligeledes Omtale. Hørlyk ligger begravet paa Starup Kirkegaard.

JENS CHRISTIAN ULFF-MØLLER. — Død 4. August, 69 Aar gl.

Som Søn af Hingsteopdrætter, senere Hingstekommissionær Martin Vilhelm Adolph Møller, Kongsvad Mølle, og Hustru Marie, født Jør-

gensen, blev Ulf-Møller født $1^{\text{a}}/7$ 1871 paa Terrupgaard ved Hobro. De første Ungdomsaar var han ved Landbruget, aftjente saa sin Værnepligt som Dragon og gjorde 1894 Tjeneste som Sekondløjtnant ved 5. Dragonregiment i Randers.

1931

$31/1$ 1895 blev han indskreven ved Veterinærskolen og tog 1900 Dyrslægeeksamen. $1/6$ — $1/11$ 1900 assisterede han Roed-Müller, Randers, derefter var han Assistent i Frederiksværk og blev $1/11$ 1901 Reservedyrslæge ved 4. Dragonregiment. Som saadan fungerede han til $21/3$ 1902. 1902—1903 var Ulf-Møller Assistent i Veterinærskolens kirurgiske og medicinske Klinik og 1903 nedsatte han sig som praktiserende Dyrslæge i Hobro. Fra 1905 var han desuden kontrollerende Dyrslæge, Overdyrlæge, ved Hobro og Omegns Andelsslagteri, og han beklædte sine Hverv tll sin Død.

1910 foretog Ulf-Møller Studierejse til Tyskland, 1914 til Norge og 1916 paa Landbrugsministeriets Stipendium til Tyskland, Østrig og Ungarn. 1922 var han i Tyskland og Tjekkoslovakiet.

Den $3/4$ 1940 blev han valgt til Formand i Dyrslægeforeningen for Randers og Omegn, men maatte $7/7$ nedlægge Hvervet paa Grund af Sygdom.

I Maanedsskrift for Dyrslæger har Ulf-Møller i Bd. 32 skrevet om Operation mod Mælketab og i Bd. 34 om kunstig Børkrængning med Amputation, Børkrængning hos Koen og Soen, Kejsersnit og Skedekrose. Han har desuden konstrueret flere Instrumenter, bl. a. en elektrisk Tandrasp, og var vidt og bredt kendt som Klaphingsteoperatør.

Ulf-Møller blev $29/6$ 1904 gift med Theodora Kamilla Friederikke Griebel, Datter af Fabrikant C. Griebel, København, og født $12/8$ 1878, afgaaet ved Døden $22/2$ 1925. De fik to Døtre og fire Sønner. Ulf-Møller giftede sig atter $20/8$ 1926, denne Gang med Ingeborg Larsen, født i København $17/7$ 1886 som Datter af Fabrikant H. K. Larsen; i dette Ægteskab er der en Datter.

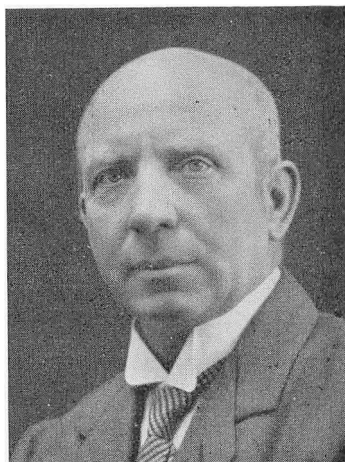
Rank og stadig noget officerspræget var Ulf-Møller en dygtig, rolig og elskværdig Kollega. Han kom flittigt, hvor Dyrslæger mødtes, var fuld af Idéer og fortalte gerne, dog uden at docere, og altid paa en interessant Maade.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening har Cleemann skrevet Nekrolog, 23. Aargang, Side 447. Den lokale Dagspresse bragte ogsaa Mindeartikler.

Ulff-Møller ligger begravet paa Hobro Kirkegaard.

ANDERS FREDERIK FENGER-ERIKSEN. — Død 31. August, 69 Aar gammel.

1930

Paa Lyø blev Fenger-Eriksen ^{19/10} 1870 født, han var Søn af Sognepræst Carl Christian Eriksen, senere i Volstrup ved Sæby, og Hustru Hedvig Kristine, født Fenger.

Fenger-Eriksen arbejdede først ved Landbruget nogle Aar og som Assistent ved Docent Fjords Forsøg i 1½ Aar. Efter at have aftjent sin Værnepligt blev Fenger-Eriksen Løjtnant og gjorde Tjeneste ved 9. Regiment 1892—1894. ^{15/10} 1894 begyndte han at studere paa Veterinærskolen og blev Dyr læge 1899. Indtil Januar 1900 var han Assistent hos Andersen, Nykøbing F., derefter vikarierede han for Lorentzen, Jægersborg, til November 1900, og nedsatte sig saa som praktiserende Dyr læge i Sæby. 1911 blev han kontrollerende Dyr læge, Overdyrlæge, ved Østvendssyssel Svineslagteri, Sæby, hvilken Stilling han beklædte ved sin Død.

I Sæby var Fenger-Eriksen Formand for Tilsynsraadet med Sæby og Omegns Sparekasse fra ^{13/6} 1908, og Medlem af Menighedsraadet fra 1920, begge Dele til han afgik ved Døden.

Den ^{7/10} 1902 blev Fenger-Eriksen viet til Oda Lassen, født ^{28/11} 1880 som Datter af Skomagermester V. Lassen, København. De fik fire Døtre og een Søn.

Fenger-Eriksen var en impulsiv Personlighed, altid munter og glad. Han elskede sit gæstfrie Hjem, sit Folk og sit Land, var sine Børns kærlige Fader og havde et glad, venligt, opmuntrende Ord til alle. Kendt og afholdt var han af store, som af smaa.

Ved hans Død bragte den lokale Presse Nekrolog.

Fenger-Eriksen ligger begravet paa Sæby Kirkegaard.

HANS GOTTLIEB LARSEN. — Død 15. September, 70 Aar gammel.

ca. 1900

H. G. Larsen var Søn af Dyrslæge Theodor Larsen og Hustru Karen Kirstine, født Larsen, og blev $^{19}/_6$ 1870 født i Alkestrup. 1890 blev han Landbrugs-kandidat og var derefter blandt andet Underforvalter paa Brattingborg, Samsø, et Aars Tid. $^{3}/_9$ 1894 begyndte han Veterinærstudiet og tog Dyrslægeeksamen 1897. Indtil 1901 var Larsen Assistent hos Thomsen, Skanderborg, 1901—1902 ved Veterinærskolens medicinske og kirurgiske Klinik. 1902—1918 var han Dyrslæge for Det danske Mælkekompagni med Bopæl i Hillerød, det første Aars-tid praktiserede han tillige, men maatte

opgive det paa Grund af Hjertesvaghed. Den sidste Snes Aar boede han i Vedbæk.

Indtil 1939 var H. G. Larsen i mange Aar Censor i Farmakologi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Larsen blev $^{8}/_7$ 1913 gift med Anna Frederikke Asakofsky, født $^{1}/_1$ 1868 paa Frederiksberg som Datter af Bagermester Asakofsky. Ægteskabet var barnløst. Fru Larsen afgik ved Døden $^{7}/_7$ 1938.

Trods sin Svaghed havde Larsen et godt Humør, et fornøjeligt, godmodigt Væsen; han fandt da ogsaa, ikke blot inden for Dyrslægestanden, men overalt, hvor han kom, kun Venner.

Paa Frederiksberg Kirkegaard ligger H. G. Larsen begravet.

KRISTIAN JACOBSEN. — Død 15. Oktober, 74 Aar gammel.

Den $^{20}/_1$ 1866 blev Jacobsen født i Borre ved Vejrsløv, sønden for Bjerringbro. Hans Forældre var Gaardejer Søren Jacobsen og Hustru Ane Kathrine, født Nielsen Hørdum.

Jacobsen var først ved Landbruget, men begyndte $^{22}/_8$ 1887 at studere paa Veterinærskolen og blev 1891 Dyrslæge. 1891—1896 praktiserede han i Skals, men flyttede 1896 til Viborg og oparbejdede en stor Praksis — over 21 Kirkesogne. 1907 blev han Dyrslæge ved den kommunale Kødkontrol og fra 1912 Inspektør ved Viborg offentlige

Slagtehus, som den Gang blev oprettet. Januar 1936 fratraadte han sin Stilling.

1913 kom Jacobsen i Bestyrelsen for Dyrlægernes Syge- og Begravelseskasse, 1921 blev han Formand og sad som saadan til sin Død. I Bestyrelsen for Borger- og Haandværkerforeningen i Viborg var han fra 1899 til 1909, derefter kom han i Repræsentantskabet 1909—1930. Desuden var han i Ledelsen af Salonselskabet i Viborg.

1920

Jacobsen var ivrig Højrepolitiker; han kom i Bestyrelsen for den gamle Højreforening i Viborg 1906 og var dens Formand 1907—1920. Marts 1916 blev han Medlem af Det konservative Folkepartis Amtsudvalg og $19\frac{1}{2}$ 1919 dets Formand, som saadan fungerede han til $3\frac{1}{3}$ 1940. Han gjorde et stort Arbejde „ude i Marken“ for sit Parti, var ogsaa Gang paa Gang opstillet som Folketingskandidat, 1913 i Mariager og ellers omkring i alle Viborg Amts Kredse, efter eget bestemte Ønske, altid hvor han var sikker paa ikke at blive valgt. Ved hans 70 Aars

Fødselsdag holdt Partiet en stor Fest for ham.

Den $1\frac{1}{2}$ 1936 blev Jacobsen Ridder af Dannebrog. $27\frac{1}{2}$ 1938 udnævntes han til Æresmedlem i Viborg Amts Dyr lægeforening.

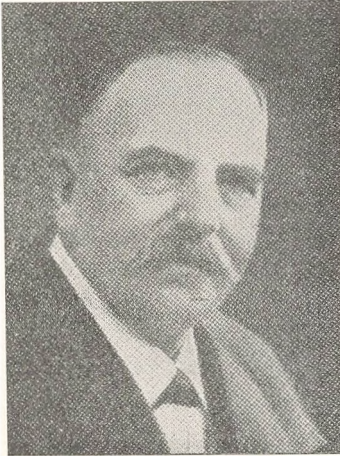
Kristian Jacobsen blev $16\frac{1}{3}$ 1894 gift med Ellen Marie Rasmussen, Datter af Gaardejer H. Rasmussen og født $17\frac{1}{11}$ 1870 i Kundby paa Sjælland. De fik en Datter og to Sønner.

Tung og stærk af Skikkelse stod Jacobsen, Viborg, med begge Ben paa Jorden, et muntert Glimt i Øjet og en aldrig svigtende Slagfærdighed. Han tog Tingene paa en uhøjtidelig Maade og havde sine egne Meninger, som han ikke lagde Skjul paa. Bag hans glimrende Humør og ægte jyske Lune gemte sig en dyb Alvor. Med sin praktiske Sans, sit Retsind og sin urokkelige Paalidelighed var han respekteret og elsket overalt og af alle.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, Aargang 24, Side 32, har N. P. Knudsen skrevet Nekrolog, saadanne fandtes ogsaa i hele Dagspressen.

Paa Viborg Kirkegaard ligger Kristian Jacobsen begravet.

ANDERS MADSEN. -- Død 13. December, 82 Aar gammel.

1910

Som Søn af Gaardejer Mads Sørensen, Tune ved Roskilde, og Hustru Ellen, født Hansdatter, blev Anders Madsen født $\frac{9}{12}$ 1858. I sine unge Aar var han beskæftiget ved Landbruget og aftjente sin Værnepligt som Fæstningsartillerist, samtidig med at han læste til Præliminæksamen.

Den $\frac{2}{2}$ 1880 blev han indskreven ved Veterinærskolen og tog $\frac{1}{5}$ 1883 Dyrlægeeksamen, den 17. samme Maaned nedsatte han sig i Raarup ved Horsens. Her praktiserede han, til han $\frac{18}{7}$ 1888 flyttede til Tørring. Juli 1925 afstod han sin Praksis til sin Søn, Kødkontrollen,

§ 2, som var blevet oprettet 1918, beholdt han til 1933. Fra 1935 boede han hos en gift Datter i Bjerringbro.

I Tørring drev Madsen fra 1894—1910 en Gaard og avlede her i sin Tid de første Roer paa de Kanter.

Madsen, Tørring, var med til at stifte Horsens og Omegns Dyr-lægeforening og paa Tørringegnen blev han banebrydende inden for de landøkonomiske Sammenslutninger. 1890 tog han Initiativet til Oprettelsen af en Kvægavlsforening og 1894 var han med til at stifte den lokale Hesteavlsforening. Paa hans Tilskyndelse oprettedes 1897 Tørring Landboforening og 1899 Kontrolforeningen. I disse Foreninger med Undtagelse af Landboforeningen sad han som Formand i Perioder, hans store Praksis gjorde, at han maatte sige „Nej“ til Posten i Landboforeningen. I flere Aar var han Dommer ved Dyrskuer baade i Tørring og Horsens. De sidste to Aar før Kommunerne blev adskildt, sad han i Aale-Tørring Sogneraad. Han var desuden Medlem af Tørring Skolekommission og Menighedsraad.

1925 blev Madsen Æresmedlem af Tørring og Omegns Landboforening og 1933 af Horsens og Omegns Dyrlægeforening. Tørring holdt ved hans 30 Aars Dyrlægejubilæum i 1918 og ved hans Bortrejse store Fester for ham.

I „Dansk veterinærhistorisk Aarbog“, I. Aargang, 1934, har Madsen skrevet: „Nogle Træk af en gammel Dyrlæges Liv og Virke“.

Madsen blev $\frac{29}{5}$ 1885 gift med Anna Kristine Lehmann Jensen, født $\frac{1}{7}$ 1865 paa Øskovgaard ved Løsning som Datter af Gaardejer

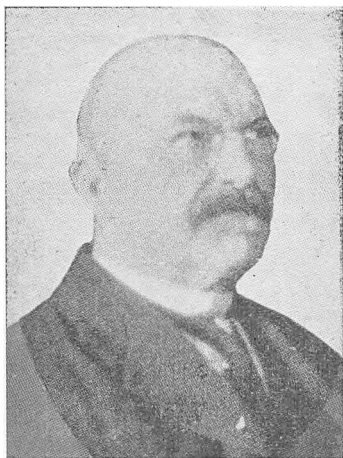
Rasmus Jensen, og død $11/8$ 1934. I Ægteskabet var der elleve Børn, hvoraf tre Døtre og to Sønner endnu er levende. Den ene Søn er Dyr læge.

I Besiddelse af en næsten uopslidelig Arbejdskraft var Madsen en dygtig, praktisk og grundig Dyr læge. Han havde glimrende Evner som Møde- eller Kursusleder, nød ubegrænset Tillid og kæmpede, som det fine Menneske han var, altid med blanke Vaaben. Sit medfødte, sjællandske Lune og Humør bevarede han trods Sorger og Trængsler, han blev som ældre meget tunghør. I sine yngre Aar var han i mange Aar kendt som Oplæser.

Den lokale Dagspresse, som ofte havde omtalt ham, bragte ved hans Død fyldige Nokrologer.

Anders Madsen ligger begravet paa Tørring Kirkegaard.

LAURITZ THORVALD DITLEV TORUP. — Død 18. December, 84 Aar gammel.

ca. 1920

I Aunslev ved Nyborg blev Torup født $9/9$ 1856. Forældrene var Skolelærer Christian Torup og Hustru Cecilia Møller. Efter Præliminæreksamen fik Torup, i den Hensigt senere at læse til dansk Jurist, Plads som Skriver paa et Gods-kontor. Dette gav ham Interesse for Landbruget, og 1877 blev han Landbrugs-kandidat. Til November 1882 var han Avlsforvalter paa flere af Nyborg-egnens store Gaarde, blandt andre paa Glorup, men $6/11$ 1882 kom han paa Veterinærskolen og tog $27/10$ 1884 Dyr læge-eksamen. En kort Tid havde han som

Kandidat været Vikar for Schwennesen i Stokkemark paa Lolland, og sin Værnepligt havde han aftjent før Studiet som Trainkonstabel.

Den $8/11$ 1884 nedsatte han sig som praktiserende Dyr læge i Nyborg. I 90erne tog han et kort Kødkontrolkursus paa Københavns offentlige Slagtehus og assisterede derefter i Nyborg ved Torveftersynet af Kød. 1903 blev der bygget et lille Slagtehus, og ogsaa her var han ved Kontrollen. Oktober 1916 blev Torup Stadsdyr læge i Nyborg og sad som saadan til November 1932. 1915—1918 var han Dyr læge ved Batteriet Bardenfleth paa Knudshoved. Torup var

desuden Dyrlæge ved Statsfængslet og tilsynsførende ved Grisemarkeder og Dyrskuer, disse sidste Hverv bestred han til sin Død.

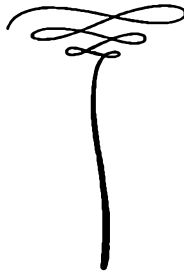
I „Dansk veterinærhistorisk Aarbog“, II. Aargang, 1935, har Torup skrevet: „Nogle Optegnelser om 50 Aars Dyrlægevirksomhed“. Ved sit 50 Aars Dyrlæge- og Borgerjubilæum var han Genstand for megen Hyldest i Nyborg.

Torup var ugift.

En stærk, rank Skikkelse af Kæmpekonstitution med lidt bistre Ansigtstræk, men med Øjne der lyste af Godhed og Munterhed, saaledes staar Billedet af Torup. Flittig og samvittighedsfuld var han en udpræget Personlighed. Arbejde og Bøger var hans Interesse. Han var Ekspert i Nyborgegnens Historie og Topografi og Specialist i Napoleon og Napoleonstiden. Hans Tankegang var elskelig, hans Optræden chevaleresk.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 24. Aargang, Side 95, har A. Mikkelsen skrevet Nekrolog, den lokale Presse bragte ogsaa Mindeartikler.

Torup blev begravet paa Aunslev Kirkegaard.

INDHOLD

	Side
<i>F. Lunn</i> : Knabstruphestene	5
<i>Philip Hansen</i> : Dyrlægernes Retsstilling historisk belyst	11
<i>C. C. Matthiessen</i> : Om Udvinning og Anvendelse af Hoppemælk	25
<i>Philip Hansen</i> : Husdyravl og Husdyrsygdomme hos Virgil ...	32
Korte Beretninger	46
<i>V. Mørch-Sørensen</i> : In Memoriam — Danske Dyrlæger døde 1940	51

BERETNING

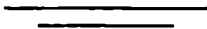
Til Kongen sendte Dansk veterinærhistorisk Samfund et indbundet Eksempplar af Aarbog 1940 og modtog et saalydende Telegram fra Hans Majestæt:

„Min hjertelige Tak til Veterinærsamfundet.

Christian R.“

Med Institut for Jysk Sprog- og Kulturforskning er vi traadt i Forbindelse og udveksler Publikationer, desuden er vi blevet Medlem af Dansk historisk Fællesforening.

V. Mørch-Sørensen.

SAMLET INDHOLDSFORTEGNELSE

(Aarbog 1937, 1938 og 1939 II)

	Side
Albertsen, K.: Fra Øm Kloster. De gamle Hestesko	IV 44
Boers, Kr.: Husdyrene i danske Ordsprog og Mundheld .	V 20
Elvinge, Fr.: Tintet Kød	IV 19
" : Veterinære Mindeblade fra Ringkøbing Amt .	V 48
Froehner, R.: Die Pferdekrankheiten bei Albertus Magnus	IV 75
Gram, J.: Dyr læge-Kredsforeningen i Nordsjælland 1887— 1937	IV 130
Hansen, Philip: Træk af den kunstige Udrugnings Historie	IV 53
" : Mund- og Klovsygen paa Fyn 1790	V 9
" : Johannes Berg, Roskildes første Dyr læge	V 109
Klastrup, Kristen: De Troelstrup Dyr læger og deres Skæbne	IV 63
Kortere Beretninger	IV 165
" "	V 139
Matthiessen, C. C.: Skeletfundene i Ladby-Skibet	IV 8
Mørch-Sørensen, V.: In Memoriam — Danske Dyr læger døde 1936	IV 175
" In Memoriam — Danske Dyr læger døde 1937	V 145
" In Memoriam — Danske Dyr læger døde 1938	VI II 3
" Levertydning hos Babylonierne og Assyrerne i Oldtiden	V 129
Nielsen, Elmenhoff: En gammel „Hof“ Dyr læge	IV 38
" En tysk „Hofdyrlæge“	V 75
Nielsen, J. P.: Nogle Dyr lægeskikkelser af dansk Litteratur	V 80
Seesten: Nogle gamle Segl	V 7
Vejlstrup, C. Grove: Georg Simon Winther von Adlersflügel	IV 5
" : Modeoperationer paa Hovedet af Hus- dyr	V 119
Yde, Jens: Husdyr hos Indianerne før Amerikas Opdagelse	IV 30

ALFABETISK REGISTER

Aarbog 1937: IV, 1938: V, 1939: VI II.

(1939 I har specielt Register i 1941 II, 1940 vil af Hensyn til den 3aarige Periode først findes i næste alfabetiske Register.)

- Aakjær, Jeppe V 81
Abdallatif IV 54
Abildgaard, P Chr. IV 5, 25 V 50, 111
Adlersflügel, G S Winther von, Hestelæge IV 5
Albertus Magnus, tysk Naturforsker (f. 1193) IV 75
Alpacca IV 33 ff
Amtsdyrlæge IV 71
Andersen, Anton V 98
Andersen, Chr. Søbye, Hesteskærer, Roskilde V 112
Andreasen, Sune V 100
Andreasen, K K P, Dyrlæge, Haslev VI II, 8
Androstenes IV 20
Aristophanes IV 19
Aristoteles IV 19, 20, 24, 53
„Arvelaas“ V 78
Atle IV 13
- Bang, B IV 5, 148, 149, 150, 152
Bang, C J, Dyrlæge, Vindeballe V 155
Bang, Oluf, Prof. V 152
Bang, Herman V 98.
Balslev, C J, Dyrlæge, Gelsted V 157
Beiszler, „Hof-Dyrlæge“ (ca. 1700) IV 38, V 75
Bekendtgørelse fra Kvægsygekommissionen V 9
Beneden, van IV 21
Berg, Johannes, Dyrlæge, Roskilde V 109 ff
Bjerg, Kjeld, Kvaksalver, Ringkøbing Amt V 50
Blich, Pastor IV 69
Bonnemain IV 58
Bonnichen, S P, Dyrlæge, Lyngby IV 151
Bollinger IV 25
- Borringholm v Horsens (gamle Hesteko) IV 50
Bougelat V 49
Bremser, Læge, Wien IV 23
Brockdorff, H R Chr., Dyrlæge, Herning V 65
Brodersen, L, Dyrlæge, Nr Nebel V 147
Brun-Pedersen, Docent IV 152
Buhl, M, Dyrlæge, Græsted IV 151
Bønnelycke, Emil V 99
- Caracha (Lamasygdum) IV 37
Christensen, J P, Dyrlæge, Struer V 51, 60
Christensen, L, Dyrlæge, Roskilde V 117
Christensen, P, Dyrlæge, Uggerløse V 113
Christensen (Sandbæk). S Chr., Dyrlæge, Sandbæk V 59
Christensen, S Vinter, Dyrlæge, Borum V 158
Christian IV IV 58
Cobbold IV 21
Cobo IV 37
Colerus IV 24
Cramer, V R, Dyrlæge, Lyngby IV 130 ff, 150, 156
Cresentiis, Petrus de IV 20
- Dahl, Jesper, Dyrlæge, Holstebro V 61, 67
Demokrit IV 53
Diodoros Siculus IV 53
Ditzel, Chr. T, Dyrlæge V 72
Dixen, J, Hesteskærer, Odense V 112
Djurhuus, Dyrlæge, Græsted IV 131
Dyrbye, Dyrlæge, Troelstrup IV 71 ff
Dyrlægebog, Børge Pedersen IV 165
— Hans Poulsen IV 165

- Dyrlægeförening, Den danske IV 130
 — den første i Danmark IV 72
 — Holbæk Amts IV 136
 — Jydsk IV 144
 — Københavns Amts IV 144
 — Ringkøbing IV 144
 — Sorø IV 144
 — Vejle IV 144
 — Viborg IV 144
- Dyrlægekorpset V 110
- Dyrlæge-Kredsforeningen i Nordsjælland IV 130 ff
- Dyrlægerne ikke Rottefængere, 1818 V 142
- Dyrlægernes Fællesforening IV 133
- Edda, ældre, Hrimgerd-Sangen, 10. Vers IV 12, 14
- Ernich IV 20
- Esbensen, Chr., Dyrlæge, Højreby VI II, 5
- Eskelund, H K N, Dyrlæge, Neksø VI II 6
- Fasting, H Chr., Dyrlæge, Frederiksborg IV 130, 157
- Flindt-Larsen, C H, Dyrlæge, Slangerup IV 150, 158, 162
- Fløystrup, J Chr. C, Dyrlæge, København V 145
- Foredrag, holdt i Dyrlæge-Kredsforeningen i Nordsjælland IV 152 ff
- Frederiksen, Dyrlæge, Smidstrup V 18
- Frederiksen, J, Dyrlæge, Bagsværd IV 151
- Friis, St., Stabsdyrlæge IV 150
- Frølich, Dyrlæge IV 150
- Fuchsen, J, „Hofdyrlæge“, 1733 V 75
- Følger, A F, Prof. IV 150
- Følger, H E, Dyrlæge, Gladsaxe IV 150, 151, 152
- Følger, H E, Overdyrlæge IV 150
- Gach, G A IV 19
- Gautier, D J O C, Dyrlæge IV 133, 149
- Gautier, Stabsdyrlæge IV 152
- Gerlach IV 21, 25
- Gersdorf, Christian Fridrich IV 39
- Gersdorf, Frederik, General IV 39
- Gjellerup, Karl V 81
- Goldschmidt, Prof. IV 152
- Gottlieb, Dyrlæge, Lyngerup IV 130
- Gottlieb, L O, Dyrlæge, Frederikssund IV 151
- Gram, J L, Dyrlæge, Helsingør IV 151, 161
- Grummergaard, P Chr., Kvaksalver, Resen V 54
- Grunth, Prof. IV 47, 150
- Grunth, L J C, Dyrlæge, Hørsholm IV 141, 150, 151
- Grüner-Madsen, O P T, Dyrlæge, Nørre Alslev IV II, 15
- Guanaco IV 33 ff
- Göze IV 23
- Hagelskjær, H T B, Dyrlæge, Ikast IV 179
- Halle, v, Dyrlæge, Roskilde IV 131, 150
- Hamann, C, Dyrlæge, Lyngby IV 131, 151
- Hammeleff (Hammelev), H P L, Dyrlæge, Ringkøbing V 73
- Hansen, Aase V 102
- Hansen, C Aa, Dyrlæge, Milestedet IV 131
- Hansen, H A, Dyrlæge, Taastrup IV 150
- Hansen, H P, Overdyrlæge IV 149, 150, 152
- Hansen, H P M, Dyrlæge, Helsingør IV 143, 150, 151
- Hansen, N, Dyrlæge, Varde V 54
- Hansen, N, Dyrlæge, Vinderup IV 183
- Hansen, N, Hesteskærer, Rye v Roskilde V 112
- Hansen, P, Dyrlæge, Helsingør IV 151
- Hartmann IV 21
- Haubner IV 21
- Havfisk, ekstraordinaire store IV 169
- Helge Hundingsbane IV 14
- Heller IV 21
- Helweg-Mikkelsen, Apoteker og Arkæolog IV 8
- Henriksen, H, Dyrlæge, Viksø IV 143, 150, 151
- Hertwig IV 21
- „hestagildir“ IV 12
- Hestbech, M S, Dyrlæge, Tømmerby IV 180
- Heste (Ladby-Skibet) IV 8 ff
- Hestesko, gamle, Findesteder IV 50
- Hestesygdomme (Albertus Magnus — tysk Artikel) IV 75 ff
- Hestesko, Øm Kloster IV 44
- Hippiatriaka IV 172
- Hippokrates IV 19
- Hjortlund, S R, Dyrlæge, København V 146
- Hochberg, v IV 20
- Hoë, J D, Dyrlæge, Endelave IV 177
- „Hoi“ Dyrlæge, en gammel IV 38
- Hoffmann, C A, Dyrlæge, Holstebro V 61
- Holbæk Amts Dyrlægeförening IV 136
- Hollenbach IV 21
- Holm, J Mogens, Dyrlæge Koustrup V 54, 58
- Holm, V L, Dyrlæge, Ringkøbing V 73
- Holstebro Avis V 63
- Holst, N M, Dyrlæge, Herning V 66
- Hrimgerd IV 12
- Høyberg, Dyrlæge IV 149, 150
- Höyer, Dyrlæge, Helsingør IV 130
- Hubert IV 21
- Hult, P. v. d., hollandsk Maler IV 6
- Hunde (Ladby-Skibet) IV 15

- Hunde (hos Indianerne) IV 31 ff
 Hundegalskab IV 37
 Hundekobbel (Ladby-Skibet) IV 15, 16, V 141
 Husdyrene i danske Ordsprog og Mundheld V 20
 Husdyr hos Indianerne IV 30
- Indianske Husdyr IV 30
 Indslev, Dy læge, Gilleleje IV 150
 Isager, Dr. IV 46
- Jacobsen, C Chr., Dyr læge, A den IV 186
 Jacobsen, F Chr. T, Dyr læge, Besser IV II, 13
 Jacobsen, H P V, Dyr læge, Regstrup IV II, 15
 Jacobsen, L J, Dyr læge, Taarbæk IV 151
 Jacobsen, N P, Dyr læge, Lyngby IV 151, 160
 Jensen, Carl, Dyr læge, Frederikshavn V 154
 Jensen, Chr. Skafsgaard, Dyr læge, Nørre Nissum V 51
 Jensen, C O IV 5, 149, 152
 Jensen, H Møller, Dyr læge, Brande V 150
 Jensen, J, Dyr læge, Ejstrupholm IV 181
 Jensen, Johs. V, V 81, 107
 Jensen, Kr., Dyr læge, Struer IV II, 10
 Jensen, L K, Dyr læge, Trørød IV 131, 150, 151
 Jensen, P, Dyr læge, Ullerslev IV 188
 Jensen, Villads, Dyr læge, Aalborg Amt IV 64
 Jeppesen, M, Dyr læge, Struer VI II, 13
 Johansen, A, Dyr læge, Salling V 52
 Johansen, Chr., Dyr læge, Salling V 50, 52
 Johansen, F Chr., Dyr læge, Fuglebjerg IV 189
 Johansen, P, Dyr læge, Sahl V 52
 Jonsbak, Chr. S, Dyr læge, Skive IV 175
 „Jyske Efterretninger“ 1771 V 141
 Jydsk Dyr lægeforening IV 144
 Jørgensen, J F, Dyr læge, København IV 150
 Jørgensen, Rs., Dyr læge, Nellemose V 18
- Kalkun IV 36
 Kallesøe, M N, Dyr læge, Lemvig V 68
 Kastrationspris ca. 1800 V 113
 Kaufman, V R, Dyr læge, Helsingør IV 130 ff, 158
 Kidde, Harald V 97
 Klastrup, K K K, Overdyrlæge, Skive IV 176, V 49
 Koch, T P, Dyr læge, Lemvig V 72
 Kofod-Jensen, J, Dyr læge, Vonsild IV 184
 Koktvedgaard, O G J, Dyr læge, Vejle V 151
 Kolik hos Heste IV 42 ff, V 77
- Kontingent, Dyr læge-Kredsforeningen i Nordsjælland IV 149
 Korssymbolik IV 40
 Krabbe, Prof. IV 26
 Krarup, Chr. A, Dyr læge, Herning V 68
 Kristensen, Erling V 104
 Kuhn, J C, Dyr læge, Veterinærskolen V 111
 Kvæppesten V 141
 Kvægsygekommission, „bestandige“ V 9
 Küchenmeister IV 21, 23, 25
 Københavns Amts Dyr lægeforening IV 141
 Kødforordninger i Tyskland IV 24
 Kødkontrolbestemmelser, Danmark IV 25 ff
 Kødkontrollørforeningen IV 144
- Laas, gl. V 78
 Ladby-Skibet, Hest.skeletfund etc. IV 8
 Laksegade, København (gamle Hestesko) IV 50
 Larsen, Dyr læge, Esrom IV 130
 Larsen, Dyr læge, Slangerup IV 131 ff
 Larsen, Dyr læge, Skævinge IV 150
 Larsen, M, Dyr læge, Sinding V 55
 Larsen, Svend, Overdyrlæge, København IV 150, 152
 Lassen, L, Dyr læge, Haverslev (Navnene paa hans første og anden Kone er forbyttet) VI II, 3
 Leukckart IV 21, 25
 Levertydning hos Babylonierne og Assyernerne V 129
 Lind, Apoteker, Viborg IV 47
 Linné IV 22
 Liste V 77
 Lamaarter IV 33 ff
 Lorentzen, N S, Dyr læge, Jægersborg IV 131 ff, 150, 151, 159
 Love, Dyr læge-Kredsforeningen i Nordsjælland IV 131 ff, 144 ff.
 Ludvig, B F, Dyr læge, Fredensborg IV 151
 Lybye, H, Dyr læge, Frederiksværk IV 131 ff, 150, 151
 Læge- og Dyr lægebog, Hans Poulsen, Næstved IV 165
 Løjmand, H V 81
- Madsen, J, Dyr læge, Valby V 113
 Madsen, L Chr., Dyr læge, Herning V 66
 Madsen, M H, Dyr læge, Børkop VI II, 4
 Madsen, O, Dyr læge, Hasle IV 185
 Marke, C J W, Dyr læge, Farum IV 131 ff, 150, 151, 163
 Marsvin (Peru) IV 36
 Mikkelsen, Helweg-, Apoteker og Arkæolog IV 8
 Mindeblade, Veterinære, Ringkøbing Amt V 48 ff
 Minimal-Takster IV 136 ff

- Modeoperationer paa Hovedet af Husdyr V 119 ff
 Mortensen, O M, Dyrlæge, Frederikssund IV 131, 151
 Moses IV 19
 Mosler IV 21
 Mundkrampe hos Heste V 78
 Mund- og Klovsyge paa Fyn 1790 V 9 ff
 Mælkekontrol IV 147
 Møller, Dyrlæge, København IV 150
 Møller, A. Dyrlæge, Sorø V 113
 Møller-Holst, J, Dyrlæge, Hillerød IV 151
 Mørkeberg, A V, Prof. IV 152
 Mørkeberg, P A, Statskonsulent IV 152

 Nielsen, Kredsdyrlæge, Remkolde IV 148
 Nielsen, M Kallesøe, Dyrlæge, Lemvig V 68
 Nielsen, N Hannibal, Stadsdyrlæge, Struer V 61
 Nordsjælland, Dyrlæge-Kredsforening i IV 130 ff
 Nøhr, H P H, Dyrlæge, Sandby VI II, 12

 Obel, J Chr., Dyrlæge, Lemvig V 68
 Oliver IV 22
 Olsen, M, Dyrlæge, Hasselager V 149
 Ordsprog (Om Husdyrene) V 20 ff
 Orloff, Hesteskærerslægt V 49, 53, 54
 Orm hos Heste IV 39
 Overben V 77

 Pallas IV 22
 Palle, R A, Dyrlæge, Ringsebølle VI II, 11
 Panum IV 61
 Pedersen, A K, Dyrlæge, Ballerup IV 162, 187
 Peder Syv IV 24
 Perroncito IV 21, 22
 Petersen, Dyrlæge, Hørsholm IV 131
 Pferdekrankheiten (Albertus Magnus) IV 75
 Pihlkjær, J, Dyrlæge, Aarhus V 148
 Pincetter, Historie V 148
 Pinds Mølle IV 51
 Plinius IV 53
 Plutarch IV 20
 Pontoppidan, Henrik V 82
 Poulse, C, Hesteskærer, Køge V 112
 Poulsen, H, Hesteskærer, Assenløse V 112
 Poulsen, Hans, Præst, Næstved († 1664) IV 165 ff
 Putz IV 21

 Rasmussen, Overdyrlæge, København IV 150
 Rasmussen, R P, Dyrlæge, Havreholm IV 151
 Rasmussen, S, Dyrlæge, Hillerød IV 151

 Rasmussen, T Chr., Dyrlæge, Indslev IV 181
 Réaumur IV 54
 Redi IV 20
 Ridetøj (Ladby-Skibet) IV 15
 Riis, Chr. P B, Dyrlæge, Toftlund IV 178
 Ringkøbing Amt, Veterinære Mindeblade fra V 48 ff
 Ringkøbing Dyrlægeforening IV 144
 Röhl IV 21, 22

 Samlestykke til Hundekobbel (Ladby-Skibet) IV 17, 18, V 141
 Sand, Prof. IV 134, 150, 152
 Saxkjær, J Chr., Dyrlæge, Lemvig V 67
 Saxkjær, P, Dyrlæge, Førslev V 68
 Schellerup, Dyrlæge, Hørsholm IV 131
 Schwartz, V, Dyrlæge, Skjold VI II, 14
 Seerup, Andreas, Dyrlæge, Troelstrup IV 64 ff
 Segl, gamle veterinære V 5, 7
 Sicard IV 54
 Siebold, v. IV 22
 Simmonds IV 21
 Sjærring Volde, Thy (Gamle Hestesko) IV 50
 Skafsgaard, C J, Dyrlæge, Nørre Nebel V 51
 Skytte, Jens V 99
 Slivsgaard, J J, Dyrlæge, Varde VI II, 7
 Sorø Dyrlægeforening IV 144
 Spat V 77
 Spore (Ladby-Skibet) V 138
 Stenstrup IV 23
 Stiftsdyrlæge IV 70
 Stribolt, Dyrlæge IV 152
 Strøder, Kvaksalver, Roskilde V 112
 Sørensen, Chr. M, Dyrlæge, Ringkøbing (Billedet er ikke af ham, men af S Chr. Sørensen) V 72
 Sørensen, Th., Dyrlæge, Hillerød IV 150, 151, 160
 Sørensen, S Chr., Dyrlæge, Ringkøbing (Billedet Side 72 er af ham) V 74
 Sørensen, S Pilgaard, Dyrlæge, Grindsted IV 182

 Takster, Minimal (i Nordsjælland) IV 136 ff
 Thaysen-Petersen, J, Dyrlæge, Smørum IV 131, 151, 152, 155
 Thomsen, Peder, Dyrlæge, Troelstrup IV 72 ff
 Thorn, C P, Dyrlæge, Lillerød V 156
 Thorup, Dyrlæge, Frederiksborg IV 130
 Thygesen, J, Dyrlæge, Hørsholm IV 151
 Tichichi (Hunderace hos Indianerne) IV 32
 Tintet Kød IV 19 ff
 Troelstrup Dyrlæger IV 63 ff
 Tuberkulosebekæmpelse IV 148

- Tullebølle-Hesten IV 10, 11, 14
 Tvangsbaas V 75
- Udrugning, Kunstig IV 53 ff
 Urintrang hos Heste IV 40 ff, V 77
 Urne, Frederik IV 58, 59
- Vejle Dyr lægeforening IV 144
 Vejledning v. Bedømmelse af Kød IV 27
 Vesterbæk, Chr. Hansen, Dyr læge, Noby
 V 53
 „Veterinaire lagttagelser“ IV 69
 Veterinärhistorisches Jahrbuch IX IV 170
 Viborg Dyr lægeforening IV 144
 Viborg, Erik IV 25, 65, V 111
 Vicuna IV 33 ff
 Villumsen, Dyr læge, Skævinge IV 130
 Vinter Christensen, S, Dyr læge, Borum
 V 158
 Vissing Kloster IV 50, 51
 Voldgiftsdomstol (collegial) IV 141
 Vorter V 77
- Welsch, V F, Dyr læge, Holstebro V 61
 Wepler IV 21
 Wied, Gustav V 93
 Winter, G S v. Adlersflügel, Hestelæge
 IV 5
 Wissing, E S, Overdyrlæge, Sønderborg
 V 153
 With IV 26
 Worm, Ole IV 59
 Wisberg Müller, Overdyrlæge, Lemvig
 V 51
 Wuttke IV 20
- Xoloitzcuintli (Hunderace hos Indianerne)
 IV 32
- Zürn IV 21
- Øksehovede (Ladby Skibet) IV 14, 15
 Øm Kloster IV 44 ff

